

PET
Folder

28/4/12

Section I

(40x1=40 marks)

Q.1 Answer the following by choosing the correct option from the given choices.**All questions are compulsory.**

(1) Vivekanda's position is known as

- (a) practical Vedanta.
- (b) theoretical Vedanta.
- (c) rational Vedanta.
- (d) devotional Vedanta.

(2) "Theoretic consciousness, at its minimum, is the understanding of a speakable." Who out of the following held this view?

- (a) K. C. Bhattacharya
- (b) Swami Vivekananda
- (c) G. G. Agarkar
- (d) J. Krishnamurti

(3) M.N. Roy combines

- (a) reason and intuition.
- (b) reason and romanticism.
- (c) reason and intellect.
- (d) reason and instinct.

(4) Dr. Ambedkar

- (a) deconstructed Buddhism.
- (b) denied Buddhism.
- (c) reconstructed Buddhism.
- (d) none of the above.

(5) Pandita Ramabai upheld social reform on the basis of

- (a) culture.
- (b) gender.
- (c) class.
- (d) caste

(6) In Sri Aurobindo's scheme of evolution, the notion of 'rebirth'

- (a) is entailed.
- (b) is denied.
- (c) is doubted.
- (d) is illusory.

[TURN OVER]

- (7) K. C. Bhattacharya holds that, 'the modes of subjectivity are the ways of
- (a) binding oneself to the modes of objectivity
  - (b) thinking the modes of objectivity.
  - (c) freeing oneself from the modes of objectivity.
  - (d) distinguishing oneself from the modes of objectivity.
- (8) In the philosophy of Mahatma Gandhi, 'Truth' is
- (a) conformity with facts.
  - (b) justifiable with evidence.
  - (c) coherence with social beliefs.
  - (d) God.
- (9) Mysticism for R. D. Ranade consists in
- (a) seeing God.
  - (b) experiencing oneness with the Supreme.
  - (c) disappearance of world of plurality.
  - (d) forgetting the whole world.
- (10) Agarkar's criticism of Hinduism and Hindu customs led him to subscribe kind of:
- (a) atheism.
  - (b) agnosticism.
  - (c) scepticism.
  - (d) theism.
- (11) According to Dewey truth is
- (a) semantic.
  - (b) pragmatic.
  - (c) coherence.
  - (d) correspondence.
- (12) Carnap eliminates metaphysical statements as:
- (a) incorrect.
  - (b) nonsensical.
  - (c) inconsistent.
  - (d) ineffable.
- (13) According to Wittgenstein in his *Tractatus*, the world, thought and proposition share the same
- (a) logical form.
  - (b) dialectical form.
  - (c) spiritual form.
  - (d) empirical form.

(14) In their unity of science project, the logical positivists give priority to

- (a) history.
- (b) sociology.
- (c) economics.
- (d) physics.

(15) In his *Philosophical Investigations*, Wittgenstein regards traditional philosophical problems as

- (a) genuine.
- (b) simple.
- (c) complex.
- (d) pseudo.

(16) Husserl's phenomenology is

- (a) a rigorous science.
- (b) a natural science.
- (c) a human science.
- (d) a pure science.

(17) Merleau Ponty upholds that perception is:

- (A) embodied.
- (b) intellectual.
- (c) intuitive.
- (d) sensory.

(18) Heidegger's *Dasein* is:

- (a) a thinking being.
- (b) a physical being.
- (c) a spiritual being.
- (d) a worldly being.

(19) For Jaspers philosophy begins with:

- (a) wonder.
- (b) boundary situation.
- (c) doubt.
- (d) crisis.

(20) According to Sartre, being-for-others is essentially:

- (a) conflict.
- (b) harmony.
- (c) indifference.
- (d) none of the above.

[TURN OVER

- (21) According to Buddhism, nirvana is the
- (A) Cessation of craving
  - (B) Cessation of action
  - (C) Cessation of suffering
  - (D) Cessation of body
- (22) The Purushartas include
- (a) dharma
  - (b) artha
  - (c) kama
  - (d) all of the above and moksha
- (23) The three "Jewels" according to Jainism are:
- (A) right knowledge, right faith, right vision.
  - (B) right vision, right conduct, right concentration.
  - (C) right knowledge, right faith, right conduct.
  - (D) right vision, right resolve, right conduct.
- (24) Which of the following is not the constituent of the law of Karma?
- (A) Sanchita
  - (B) Prarabdha
  - (C) Punya
  - (D) Kriyamana
- (25) Carvaka accepts
- (A) Artha and Dharma .
  - (B) Dharma and Kama.
  - (C) Kama and Moksa.
  - (D) Artha and Kama.
- (26) According to Moore's intuitionism, good is a
- (a) natural property.
  - (b) non-natural property.
  - (c) natural substance.
  - (d) non-natural substance.
- (27) Ayer's emotivism advocates the view that
- (a) moral judgements are subjective.
  - (b) moral judgements are objective.
  - (c) moral judgements are neither subjective nor objective.
  - (d) moral judgments are both subjective and objective

(28) Hare's prescriptivism can be termed as:

- (a) cognitivist
- (b) noncognitivist
- (c) objectivist
- (d) subjectivist

(29) MacIntyre critiques metaethics and existentialist ethics as advocating:

- (a) individualism.
- (b) objectivism.
- (c) subjectivism.
- (d) communitarian

(30) According to Susan Okin, the perspectives of care and autonomy can be:

- (a) separated.
- (b) equated.
- (c) disintegrated.
- (d) integrated.

(31) According to Yoga, Pramana, viparyaya, vikalpa, smriti and nidra are

- (A) mental afflictions
- (B) mental habituations
- (C) levels of cognition
- (D) mental modifications

(32) According to Nyaya

- (A) knowledge is an essential quality of Atman.
- (B) knowledge is not an essential quality of Atman.
- (C) knowledge is not a quality of Atman.
- (D) none of the above.

(33) According to the Jainas

- (A) Jiva is all pervading
- (B) Jiva is atomic
- (C) Jiva is middle-sized
- (D) none of the above

(34) According to the no-soul theory of Buddhists

- (A) rebirth is not possible
- (B) rebirth is possible
- (C) nothing can be said about rebirth
- (D) death is end of everything

[TURN OVER

(35) Vedanta has provided a psychological analysis of:

- (a) waking, dreaming, deep sleep and turiya.
- (b) waking, dreaming and deep sleep.
- (c) waking and dreaming.
- (d) waking.

(36) According to Aristotle, the soul:

- (a) is the "first actuality" of an organic natural body.
- (b) is the "final actuality" of an organic natural body
- (c) is the "mediated actuality" of an organic natural body
- (d) is the "potential actuality" of an organic natural body

(37) For Ryle, knowing how to do things:

- (a) is independent of mental theorizing.
- (b) dependent on mental theorizing
- (c) neither independent nor dependent on mental theorizing.
- (d) is both dependent and independent of mental theorizing.

(38) Which of the following does not hold for identity theory?

- (a) The states and processes of the mind are identical to states and processes of the brain
- (b) The mind is identical to the brain
- (c) There are no irreducible non-physical properties such as qualia.
- (d) None of the above.

(39) Which of the following is true?

- (a) Functionalism is different from behaviorism.
- (b) Functionalism is similar to behaviorism.
- (c) Functionalism is identical to behaviorism.
- (d) Functionalism is both similar to and different from behaviorism.

(40) Spinoza is a

- (a) monist.
- (b) dualist.
- (c) materialist.
- (d) pluralist.

Section II

- **Attempt any three (03) questions out of five (05) (3x10=30)**
- (1) In what way does Dr. Ambedkar's concept of Buddhism differ from early Buddhism? Explain.
  - (2) Elucidate Dewey's instrumentalism
  - (3) Discuss Hare's prescriptivism.
  - (4) Expound the concept of Rna and explore its moral dimension
  - (5) Elaborate Yoga's view that consciousness is without intentionality.

Section III

- **Attempt any two (02) questions out of four (04) (2x15= 30)**
- (1) State and explain the nature and ideal of universal religion as conceived by Swami Vivekanada.
  - (2) Expound the key themes explored by existentialism.
  - (3) Discuss Buddhist ethics with special reference to the Panchshila and Brahnavihara.
  - (4) Expound the body-soul relationship according to Jainism.

***

(3 Hours)

[Total Marks : 100

Section I

(40x1=40 marks)

Q.1 Answer the following by choosing the correct option from the given choices.
All questions are compulsory

(1) Vivekanda's practical Vedanta is:

- (a) theistic religion
- (b) atheistic religion
- (c) agnostic religion
- (d) universal religion ✓

(2) Sri. Aurobindo's doctrine of evolution is:

- (a) spiritual ✓
- (b) material
- (c) rational
- (d) intellectual

(3) Jyotiba Phule was a critic of:

- (a) Indians
- (b) scriptures
- (c) tradition ✓
- (d) education

(4) Agarkar was a critic of:

- (a) Christianity
- (b) Buddhism
- (c) Hinduism ✓
- (d) Jainism

(5) According to Ambedkar the way of life is:

- (a) the path of karma
- (b) the path of dhamma ✓
- (c) the path of yoga
- (d) the path of bhakti

(6) Swaraj, according to Gandhi, is attainable through:

- (b) reason faith and action
- (c) satyagraha, ahimsa and swadeshi ✓
- (d) karma, jnana and bhakti
- (d) religion, philosophy and spirituality

[TURN OVER

(7) The chords of reality, according to Aurobindo, are:

- (a) three.
- (b) five.
- (c) ten.
- (d) seven.

(8) M.N. Roy's radical humanism inclines towards:

- (a) economic socialism
- (b) Marxian communism
- (c) religious socialism
- (d) socio-political socialism

(9) Dr. Ambedkar was a critic of

- (a) the caste system.
- (b) utilitarianism.
- (c) pragmatism.
- (d) Buddhism.

(10) 'Value' according to K. C. Bhattacharya is

- (a) known directly like an object.
- (b) mere feeling.
- (c) reflective known and felt.
- (d) something ascribed to an object.

(11) Russell upheld the

- (a) ideal language approach.
- (b) ordinary language approach.
- (c) pragmatic language approach.
- (d) emotive language approach.

(12) Instrumentalism was upheld by:

- (a) Peirce
- (b) Dewey
- (c) James
- (d) Russell

(13) The distinction between locutionary, illocutionary and perlocutionary speech acts was made by:

- (a) Austin
- (b) Later Wittgenstein
- (c) Strawson
- (d) Dewey

- (14) Dev
- (a) an un
- (b) a wa
- (c) an ur
- (d) a wa

- (15) A
- (a) me
- (b) ac
- (c) tr
- (d) cr

- (16)
- (a)
- (b)
- (c)
- (d)

- (14) Dewey advocated the view that truth is
(a) an unwarranted assertion
(b) a warranted assertion
(c) an unwarranted expression
(d) a warranted expression
- (15) According to the verification principle a proposition's
(a) meaning depends upon the method by which it is verified.
(b) accuracy depends upon the method by which it is verified.
(c) truth depends upon the method by which it is verified.
(d) concept depends upon the method by which it is verified.
- (16) According to Heidegger, inauthentic Dasein has the structure of:
(a) anxiety (Angst)
(b) care (Sorge)
(c) death (Tod)
(d) none of the above
- (17) According to Heidegger, authentic Dasein is a:
(a) being-towards-world
(b) being-towards-cosmos
(c) being-towards-divine
(d) being-towards-death
- (18) Sartre regards bad-faith as:
(a) self-deception
(b) self-realization
(c) self-orientation
(d) self-development
- (19) Kierkegaard proposes
(a) an existential dialectic
(b) a methodological dialectic
(c) a rational dialectic
(d) a conversational dialectic
- (20) According to Jaspers, death is:
(a) a boundary situation
(b) a destructive situation
(c) a fulfilling situation
(d) none of the above.

[TURN OVER

(21) According to Stevenson moral judgements are expressions of:
(a) Attitude
(b) Belief
(c) Intuition
(d) Prescription

(22) According to Searle, moral evaluations are
(a) are derived from facts
(b) are derived from emotions
(c) are be derived from prescriptions
(d) are be derived from intuitions

(23) According to existentialist ethics an ethical situation is:
(a) utilitarian
(b) deontological
(c) teleological
(d) ambiguous

(24) Gilligan's account of moral reasoning is based on:
(a) reason
(b) community
(c) autonomy
(d) care

(25) Habermas's account of rationality is: offers a
(a) communicative.
(b) instrumental.
(c) dialectical.
(d) logical.

(26) Which of the following schools upholds that the "Emancipated soul stays in Siddhashila"?

- (A) Vedanta
- (B) Shaivism
- (C) Sankhya
- (D) Jainism

(27) Which of the following is not a part of the Brahmavihara, according to Buddhism:

- (A) Upeksha
- (B) Karuna
- (C) Pramod
- (D) Mudita

(28) The three "Jewels" according to Jainism are:

- (A) Right knowledge, Right faith, right vision
- (B) Right vision, right conduct, right concentration
- (C) Right knowledge, right faith, right conduct
- (D) Right vision, right resolve, right conduct

(29) Rta is:

- (A) Moral and Cosmic law
- (B) Cosmic and natural law
- (C) Natural and moral law
- (D) None of the above

(30) Carvaka view on morality is :

- (A) Psychological hedonism
- (B) Ethical hedonism
- (C) Utilitarianism
- (D) Altruism

(31) Which of the following is true?

- (a) Functionalism is different from behaviorism
- (b) Functionalism is similar to behaviorism
- (c) Functionalism is identical to behaviorism
- (d) Functionalism is both similar to and different from behaviorism

(32) Descartes characterizes the mind as:

- (a) an extended substance
- (b) a thinking substance
- (c) a physical substance
- (d) a measurable substance.

(33) According to Aristotle the soul is

- (a) more than the mind
- (b) less than the mind
- (c) more or less the mind
- (d) not the mind

(34) In order to avoid the dogma of the ghost in the machine, mental phenomena have to be understood as:

- (a) entities
- (b) properties
- (c) dispositions
- (d) acquisitions.

[TURN OVER

(35) Vedanta has provided a psychological analysis of:

- (a) waking, dreaming, deep sleep and turiya.
- (b) waking, dreaming and deep sleep.
- (c) waking and dreaming.
- (d) waking.

(36) According to Aristotle, the soul:

- (a) is the "first actuality" of an organic natural body.
- (b) is the "final actuality" of an organic natural body
- (c) is the "mediated actuality" of an organic natural body
- (d) is the "potential actuality" of an organic natural body

(37) For Ryle, knowing how to do things:

- (a) is independent of mental theorizing.
- (b) dependent on mental theorizing
- (c) neither independent nor dependent on mental theorizing.
- (d) is both dependent and independent of mental theorizing.

(38) Which of the following does not hold for identity theory?

- (a) The states and processes of the mind are identical to states and processes of the brain
- (b) The mind is identical to the brain
- (c) There are no irreducible non-physical properties such as qualia.
- (d) None of the above.

(39) Which of the following is true?

- (a) Functionalism is different from behaviorism.
- (b) Functionalism is similar to behaviorism.
- (c) Functionalism is identical to behaviorism.
- (d) Functionalism is both similar to and different from behaviorism.

(40) Spinoza is a

- (a) monist.
- (b) dualist.
- (c) materialist.
- (d) pluralist.

the brain

Section II**Attempt any three (03) questions out of five (05) (3x10=30)**

- (1) How does Roy's radical humanism differ from Marxism?
- (2) Explain the verification principle.
- (3) What does Moore mean by the naturalistic fallacy?
- (4) Elucidate the Buddha's eight-fold path.
- (5) Describe the notion of Lesyas as expounded in Jainism

Section III**Attempt any two (02) questions out of four (04)****(2x15=30)**

- 1) Write an essay on 'Ahimsa' (non-violence), as conceived by Mahatma Gandhi. How are truth and non-violence inseparable?
- 2) Expound Husserl's account of phenomenology as a rigorous science.
- 3) Explain existentialist ethics with reference to the role of choice.
- 4) Examine the relation between the no-soul theory and momentarism in Buddhism

***

Ph.D. (Arts) Logic & Philosophy

QP Code : RR-13288

(3 Hours)

[Total Marks : 100]

Q I: Answer the following by choosing the best option from the given choices. (40)

1. Husserl aims at recovery of the subject through the method of -
(A) logical analysis.
(B) bracketing of *epoche*.
(C) empirical reconstruction.
(D) Metaphysical reconstruction.
2. Buddha believes in
(A) Eternality of the world
(B) Non-eternality of the world
(C) Both of them
(D) Neither of them
3. In logical atomism which of the following is a molecular proposition?
(A) The earth rotates around the sun.
(B) Mumbai is south of New Delhi.
(C) Today is either Tuesday or Wednesday.
(D) Kiran gave the book to Amir.
4. Names of passions according to Jainism are:
(A) Anger, pride, deceit and greed
(B) Anger, pride, jealousy and lust
(C) Anger, lust, deceit and greed
(D) Anger, pride, deceit and jealousy
5. The two modes of existence in Heidegger's philosophy are
(A) authentic and inauthentic existence.
(B) ethical and unethical existence.
(C) real and unreal existence.
(D) free and enslaved existence.
6. Dr. Ambedkar did the _____.
(A) deconstruction of Buddhism
(B) denial of Buddhism
(C) reaffirmation of Buddhism
(D) reconstruction of Buddhism

[TURN OVER

7. Moore challenges which premise in the argument for idealism?
(A) To be is to be perceived.
(B) To be is to be conceived.
(C) To be is to be thought.
(D) To be is to be inferred.
8. Carvaka view on morality is:
(A) Psychological hedonism
(B) Ethical hedonism
(C) Utilitarianism
(D) Altruism
9. The living body for Merleau Ponty is essentially
(A) an expressive space.
(B) a mechanical space.
(C) a determinate space.
(D) an intermediate space prescription for the world.
10. Which of the following is not the constituent of the law of Karma?
(A) Sanchita
(B) Prarabdha
(C) Punya
(D) Kriyamana
11. Which of these philosophers was a logical positivist?
(A) Wittgenstein
(B) Austin
(C) Carnap
(D) Dewey
12. Which of the Following is not the part of Brahmavihara according to Buddhism:
(A) Upeksha
(B) Karuna
(C) Pramod
(D) Mudita
13. Kierkegaard's existential philosophy can be defined as having
(A) a pro-individual and anti-system approach.
(B) religious account of human existence.
(C) individualistic account of human existence.
(D) ethical account of human existence.

[TURN OVER]

14. "Emancipated soul stays in Siddhashila", is according to which school?
(A) Vedanta
(B) Shaivism
(C) Sankhya
(D) Jainism
15. Strawson's "descriptive metaphysics" is opposed to
(A) existential metaphysics
(B) speculative metaphysics
(C) revisionary metaphysics
(D) pragmatic metaphysics
16. The three "Jewels" according to Jainism are:
(A) right knowledge, right faith, right vision.
(B) right vision, right conduct, right concentration.
(C) right knowledge, right faith, right conduct.
(D) right vision, right resolve, right conduct.
17. Which of the following is the best characterization of Sartre's existentialism?
(A) Humans are always bound in chains.
(B) Humans are condemned to be free.
(C) Humans are born free.
(D) Human actions are always determined.
18. Dhananjay Keer, Phule's biographer, noted him as
(A) The father of Maharashtrian revolution
(B) The father of Indian social revolution
(C) The father of Indian education revolution
(D) The father of Maharastrian people
19. Which of the following is not a correct match?
(A) Austin – Speech Acts theory
(B) Peirce – Pragmatism
(C) Carnap – Logical Positivism
(D) James – Common sense realism
20. What are the characteristics of Puruṣa according to Sankhya?
(A) Kūṭastha, Karta and Drṣṭa
(B) Kūṭastha and Drṣṭa
(C) Kūṭastha and Karta
(D) Karta and Drṣṭa

[TURN OVER

21. Which of the following does not characterize Moore's metaethics?
- (A) 'Good' cannot be defined.
  - (B) Good is a simple (unanalyzable) quality.
  - (C) Good is a natural quality.
  - (D) Good is an objective property.
22. According to Advaita Vedanta, in the silver-shell illusion
- (A) Silver is unreal
  - (B) Silver as real
  - (C) Silver as dreamt
  - (D) Silver is neither real nor unreal
23. Which of the following is a not a correct match?
- (A) Moore – Intuitionism
  - (B) Ayer – Emotivism
  - (C) Hare – Prescriptivism
  - (D) Ross – Naturalism
24. 'The High Caste Hindu Woman,' is a feminist classic written by
- (A) Jyotiba Phule
  - (B) Pandita Ramabai
  - (C) Savitribai Phule
  - (D) Tarabai Shinde
25. Simone de Beauvoir suggested an existential ethics of
- (A) instinct.
  - (B) ambiguity.
  - (C) duty.
  - (D) creativity.
26. According to no-soul theory of Buddhists
- (A) rebirth is not possible
  - (B) rebirth is possible
  - (C) nothing can be said about rebirth
  - (D) death is end of everything
27. Habermas's account of rationality is
- (A) communicative.
  - (B) dialectical.
  - (C) instrumental.
  - (D) logical.

28. Buddha denies the existence of self and describes consciousness as
(A) unbroken stream of consciousness
(B) broken stream of consciousness
(C) storehouse consciousness
(D) empirical consciousness
29. Susan Okin in her feminist ethics claims that
(A) The family is a just institution.
(B) The family is an unjust institution.
(C) The family is an egalitarian institution.
(D) The family is a matriarchal institution.
30. According to Nyaya
(A) knowledge is an essential quality of Atman.
(B) knowledge is not an essential quality of Atman.
(C) knowledge is not a quality of Atman.
(D) none of the above.
31. Which is true of Descartes' dualism?
(A) All mental acts are caused by the body
(B) All bodily actions are caused by the mind
(C) There is an interaction of causes between mind and body.
(D) All bodily and mental causes are uncaused.
32. In philosophy of Mahatma Gandhi, 'Truth' is _____.
(A) conformity with facts
(B) the justifiable evidence
(C) opposite of falsity
(D) God
33. Which of the pair of philosophers offer a linguistic solution to the mind-body problem?
(A) Wittgenstein and Russell
(B) Wittgenstein and Ayer
(C) Wittgenstein and Ryle
(D) Wittgenstein and Austin
34. Dr. Ambedkar criticized and revolted against the _____.
(A) caste system
(B) women participation in politics
(C) British laws
(D) English education

[TURN OVER

35. The identity theory claims that
(A) the mind and brain are identical.
(B) mental states are identical to brain processes.
(C) mental states are distinct from brain processes.
(D) mind is distinct from the brain.
36. Sri Aurobindo advocates the thesis of _____.
(A) niskama karma yoga
(B) kriya yoga
(C) integral yoga
(D) samkhya yoga
37. A crucial criticism of the claim that computers have minds is that
(A) Computers lack intentionality.
(B) Computers are mechanical.
(C) Computers do not have souls.
(D) Computers are not created by God.
38. Jyotiba Phule was greatly influenced by Thomas Paine's idea of
(A) Rights of women
(B) Rights of farmer
(C) Rights of untouchables
(D) Rights of man
39. Which of the following philosophers can be characterized as a functionalist?
(A) Paul Churchland
(B) Jerry Fodor
(C) John Searle
(D) Alan Turing
40. 'The concept of Supramental Gnostic Being comprehends the concept of Jivanmukta and something more', who holds this thesis?
(A) J. Krishnamurti
(B) Rabindranath Tagore
(C) Sri Aurobindo
(D) K. C. Bhattacharya

Q II: Answer any THREE of the following (30)

1. Explain the 'Assent of Man' in view of Sri Aurobindo.

OR

State and explain the nature and ideal of universal religion as conceived by Swami Vivekananda.

2. What is 'Mysticism' according to R. D. Ranade? What are its salient features?
OR

Compare and contrast the views on 'Social Reform' by G. G. Agarkar and Pandita Ramabai.

3. Critically discuss Moore's conception of the nature of analysis and/or Wittgenstein's logical atomism.
OR

Discuss how logical positivism and/or ordinary language philosophy of later Wittgenstein, Strawson and Austin are departures from traditional philosophy.

4. Critically discuss the phenomenological turn of Husserl, Heidegger or Merleau Ponty. You may discuss one of the three in depth or give a comparative account of all three.
OR

Critically discuss the main tenets of existentialist philosophy as expounded by Kierkegaard or Jaspers or Sartre. You may provide a synthesis of all three.

5. Critically discuss the main thesis of logical atomism or discuss existentialism as a departure from traditional philosophy.
OR

Compare Gandhi's view on 'Dharma' with that of Dr. Ambedkar's view.

Q III: Answer any TWO of the following: (30)

1. Examine whether the ideal of four Purushartha represent the coherent theory.
OR

Does law of karma lead to determinism? Discuss.

2. Discuss the development of metaethics from Moore's critique of naturalism to his intuitionism to Ayer and Stevenson's emotivism to Prescriptivism.
OR

How does the critique of metaethics lead to virtue ethics and to communitarianism?

3. Explain the four-fold concept of consciousness advocated by Vedanta.
OR

Examine the relation between no-soul theory and momentarism of Buddhism

4. How does Functionalism integrate some of the physicalist theories with artificial intelligence and the computational theory of mind?
OR

How does Biological Naturalism reconcile dualism with physicalism?

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

I. दिलेल्या पर्यायांतून योग्य उत्तराची निवड करा :

४०

१. विषयाच्या पुनर्प्राप्तीसाठी हुसल ----- ही पध्दती वापरू इच्छितो-
 (अ) तार्किक विश्लेषण (ब) 'एपोके'चे अशंतः स्थगितीकरण
 (क) अनुभवजन्य पुनर्मांडणी (ड) सत्ताशास्त्रीय पुनर्मांडणी
२. बुध्दाने पुढीलपैकी काय स्वीकारले ?
 (अ) जगाची शाश्वतता (ब) जगाची नश्वरता
 (क) दोन्ही (ड) एकही नाही
३. तार्किक अणुवादानुसार पुढीलपैकी कुठले विधान अणुवादाची आहे ?
 (अ) पृथ्वी सूर्याभोवती फिरते (ब) मुंबई ही नवी दिल्लीच्या दक्षिणेला आहे.
 (क) आज मंगळवार किंवा बुधवार आहे (ड) किरणने आमीरला पुस्तक दिले
४. जैन मतानुसार कषायांची नावे -
 (अ) क्रोध, मान, माया, लोभ (ब) क्रोध, मान, मत्सर, मोह
 (क) क्रोध, मोह, माया, लोभ (ड) क्रोध, मान, माया, मत्सर
५. हायडेगरच्या तत्त्वज्ञानानुसार अस्तित्वाचे दोन प्रकार -
 (अ) अधिकृत व अनधिकृत अस्तित्व (ब) नैतिक व अनैतिक अस्तित्व
 (क) सत्य व असत्य अस्तित्व (ड) मुक्त व बध्द अस्तित्व
६. डॉ. आंबेडकरांनी -
 (अ) बौध्दधर्माचे विघटन केले (ब) बौध्दधर्म नाकारला
 (क) बौध्दधर्माची पुनर्स्थापना केली (ड) बौध्दधर्माची पुनर्रचना केली
७. मूरने चिद्वादाच्या कुठल्या आधारविधानास आव्हान दिले ?
 (अ) अस्तित्व हेच संवेदन (ब) अस्तित्व हीच संकल्पना
 (क) अस्तित्व हाच विचार (ड) अस्तित्व हीच अनुमेयता
८. चार्वाकांची नीतीशास्त्रीय भूमिका-
 (अ) मानसशास्त्रीय सुखवाद (ब) नीतीशास्त्रीय सुखवाद
 (क) उपयुक्ततावाद (ड) सर्वकषवाद
९. मोर्ले पॉन्टीच्या मतानुसार जिवंत शरीर हे -
 (अ) अभिव्यक्तीक्षम अवकाश (ब) यांत्रिक अवकाश
 (क) निर्धारित अवकाश (ड) जगासाठी अंतरिम अवकाश सूचन
१०. पुढीलपैकी कुठला कर्मसिध्दान्ताचा घटक नाही ?
 (अ) संचित (ब) प्रारब्ध
 (क) पुण्य (ड) क्रियमाण

Con. 1391-14.

[TURN OVER]

११. पुढीलपैकी कोण तार्किक प्रत्यक्षार्थवादी होते ?
 (अ) विद्गेनस्टाईन (ब) ऑस्टिन
 (क) कारनेप (ड) ड्यूई
१२. बौद्धमतानुसार पुढीलपैकी काय ब्रह्मविहार नाही ?
 (अ) उपेक्षा (ब) करुणा
 (क) प्रमोद (ड) मुदिता
१३. किर्केगार्डच्या अस्तित्ववादी तत्त्वज्ञानाचा दृष्टिकोन—
 (अ) व्यक्ति-अनुलक्षी व व्यवस्था विरोधी दृष्टिकोन
 (ब) मानवी अस्तित्वाचे धार्मिक विवरण
 (क) मानवी अस्तित्वाचे व्यक्तिकेंद्री विवरण
 (ड) मानवी अस्तित्वाचे नैतिक विवरण
१४. कुठल्या दर्शनानुसार 'मुक्त जीव सिध्दशीलात वास्तव्य करतात' ?
 (अ) वेदान्त (ब) शैव दर्शन
 (क) सांख्य (ड) जैनदर्शन
१५. स्ट्रॉसनचे वर्णनात्मक सत्ताशास्त्र कशाच्या विरोधी आहे ?
 (अ) अस्तित्ववादी सत्ताशास्त्र (ब) सिध्दान्त प्रधान सत्ताशास्त्र
 (क) सुधारणावादी सत्ताशास्त्र (ड) फलवादी सत्ताशास्त्र
१६. जैन मतानुसार त्रिरत्ने कोणती ?
 (अ) सम्यक् ज्ञान, सम्यक् श्रद्धा, सम्यक् दृष्टी
 (ब) सम्यक् दृष्टी, सम्यक् चारित्र, सम्यक् समाधी
 (क) सम्यक् ज्ञान, सम्यक् दर्शन, सम्यक् चारित्र
 (ड) सम्यक् दृष्टी, सम्यक् संकल्प, सम्यक् चारित्र
१७. सार्त्रच्या अस्तित्ववादाचे उचित वैशिष्ट्य कोणते ?
 (अ) मानव हा सदा शूखलाबद्ध असतो
 (ब) मानव हा मुक्त होण्यासाठी कटिबद्ध असतो
 (क) मानव हा जन्मतःच मुक्त असतो
 (ड) मानवी कृती ही सदा नियत असते
१८. महात्मा फुलेंचे चरित्रकार धनंजय कीर यांनी त्यांचा नामोल्लेख कसा केला आहे ?
 (अ) महाराष्ट्रातील क्रांतीचे जनक (ब) भारतीय सामाजिक क्रांतीचे जनक
 (क) भारतीय शैक्षणिक क्रांतीचे जनक (ड) महाराष्ट्रातील रयतेचे जनक
१९. पुढीलपैकी कुठली अचूक जोडी नाही ?
 (अ) ऑस्टिन - भाषिक कृती सिध्दान्त (ब) पिअर्स - फलवाद
 (क) कारनेप - तार्किक प्रत्यक्षार्थवाद (ड) जेम्स - धादान्त मताधारित व वास्तववाद
२०. सांख्य मतानुसार पुरुषाची वैशिष्ट्ये कुठली ?
 (अ) कूटस्थ, कर्ता व द्रष्टा (ब) कूटस्थ व द्रष्टा
 (क) कूटस्थ व कर्ता (ड) कर्ता व द्रष्टा

२१. भावनावादी असा दावा करतात की नैतिक अवधारणे ही -
 (अ) वस्तुनिष्ठपणे सत्य किंवा असत्य असतात
 (ब) पसंती किंवा नापसंती अभिव्यक्त करतात
 (क) जगातील नैसर्गिक गुणधर्मांची अभिव्यक्ती करतात
 (ड) काय करावे याविषयी केवळ सूचन करतात
२२. चार्वाक पुढीलपैकी कशाचा स्वीकार करतात ?
 (अ) अर्थ व धर्म (ब) धर्म व काम
 (क) काम व मोक्ष (ड) अर्थ व काम
२३. मॅकिन्टायरने कशाच्या पुनरुज्जीवनाचा प्रयत्न केला ?
 (अ) प्लेटोची सदगुण प्रधान नीतीमीमांसा
 (ब) अॅरिस्टॉटलची सदगुण प्रधान नीतीमीमांसा
 (क) सॉक्रेटिसची सदगुण प्रधान नीतीमीमांसा
 (ड) स्टोईकांची सदगुण प्रधान नीतीमीमांसा
२४. जैन मतानुसार कषायांची नावे -
 (अ) क्रोध, मान, माया व लोभ (ब) क्रोध, मान, मत्सर व विश्वास
 (क) क्रोध, मोह, माया व लोभ (ड) क्रोध, मान, माया व मत्सर
२५. सिमॉन द बुव्हा ने ----- केंद्री अस्तित्ववादी नीतिशास्त्र सुचवले.
 (अ) पूर्ण स्वातंत्र्य (ब) कर्तव्य
 (क) संदिग्धता (ड) सदगुण
२६. ऋत हा कसा नियम आहे ?
 (अ) नैतिक व वैश्विक (ब) वैश्विक व नैसर्गिक
 (क) नैसर्गिक व नैतिक (ड) यापैकी काही नाही
२७. कान्टच्या नीतिशास्त्रावर हॅबरमासने काय टीका केली ?
 (अ) ते निरूपाधिक आदेशाच्या स्वरूपाचे आहे
 (ब) ते आकारिक स्वरूपाचे आहे
 (क) ते घटनांच्या व सदस्तूच्या जगांना भिन्न करते
 (ड) वरील सर्व
२८. धर्म, अर्थ, काम व मोक्ष हे काय आहेत ?
 (अ) पुरुषार्थ (ब) कर्मसिद्धान्त
 (क) चित्तभूमी (ड) यापैकी काही नाही
२९. गिलिगन व नॉडिंग्ज यांच्या स्त्रीवादी नीतिशास्त्रातील मध्यवर्ती संकल्पना कोणती ?
 (अ) मानवाधिकार (ब) स्वातंत्र्य
 (क) काळजी (ड) कर्तव्य
३०. जैनमतानुसार त्रिरत्ने कोणती ?
 (अ) सम्यक् ज्ञान, सम्यक् श्रद्धा, सम्यक् दृष्टी
 (ब) सम्यक् दृष्टी, सम्यक् चारित्र, सम्यक् समाधी
 (क) सम्यक् ज्ञान, सम्यक् दर्शन, सम्यक् चारित्र
 (ड) सम्यक् दृष्टी, सम्यक् संकल्प, सम्यक् चारित्र

३१. पुढीलपैकी काय देकार्तच्या द्वैतवादाच्या बाबतीत सत्य आहे ?
 (अ) सर्व मानसिक कृती या शरीराकडून निर्माण होतात
 (ब) सर्व शारीरिक कृती या मनाकडून निर्माण होतात
 (क) शरीर व मन यांच्यात आंतरक्रिया असते
 (ड) शारीरिक व मानसिक कारणे ही अनादि असतात
३२. महात्मा गांधींच्या तत्त्वज्ञानानुसार "सत्य" म्हणजे ----
 (अ) वस्तुस्थितीचे अनुसरण (ब) समर्थनीय पुरावा
 (क) असत्याच्या विरोधी (ड) ईश्वर
३३. पुढीलपैकी तत्त्वज्ञांची कुठली जोडी शरीर-मन समस्येवर भाषिक उत्तर देते ?
 (अ) विद्गेन स्टाईन व रसेल (ब) विद्गेन स्टाईन व एयर
 (क) विद्गेन स्टाईन व राईल (ड) विद्गेन स्टाईन व ऑस्टिन
३४. डॉ. आंबेडकरांनी कशाविरूद्ध टीका व क्रांती केली ?
 (अ) जाती-व्यवस्था (ब) स्त्रियांचा राजकारणातील सहभाग
 (क) ब्रिटिश कायदे (ड) इंग्रजी शिक्षण
३५. तादात्म्य उपपत्ती असा दावा करते की -
 (अ) मन व मेंदू एकरूप आहेत
 (ब) मानसिक क्रिया म्हणजे मेंदूमधील प्रक्रियाच होत
 (क) मानसिक अवस्था या मेंदूतील प्रक्रियांपेक्षा भिन्न आहेत
 (ड) मन हे मेंदूहून भिन्न आहे
३६. श्री. अरविदांनी कुठल्या सिध्दान्ताचा पुरस्कार केला ?
 (अ) निष्काम कर्मयोग (ब) क्रिया योग
 (क) एकात्म योग (ड) सांख्य योग
३७. 'संगणकांना मन असते' याची निर्णायक समीक्षा म्हणजे -
 (अ) संगणकांमध्ये अनुलक्षिततेचा अभाव असतो
 (ब) संगणक यांत्रिक असतात
 (क) संगणकांना आत्मा नसतो
 (ड) संगणक हे ईश्वर निर्मित नाहीत
३८. ज्योतिबा फुले यांच्यावर थॉमस पेन्हच्या ----- या संकल्पनेचा मोठा प्रभाव होता.
 (अ) स्त्रियांचे अधिकार (ब) शेतकऱ्यांचे अधिकार
 (क) अस्पृश्यांचे अधिकार (ड) पुरुषांचे अधिकार
३९. पुढीलपैकी कोण कार्यवादी तत्त्वज्ञ आहे ?
 (अ) पॉल चर्चलँड (ब) जेरी फॉर्डर
 (क) जॉन सर्ल (ड) अँलन टूरिंग
४०. "मनातील ज्ञानपूर्ण जीवाच्या संकल्पनेत जीवनमुक्त व आणखी कशाचातरी समावेश होतो." हा सिध्दान्त कोणाचा ?
 (अ) जे. कृष्णमूर्ती (ब) रवींद्रनाथ टागोर
 (क) श्री. अरविंद (ड) के. सी. भट्टाचार्य

[TURN OVER

II. कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा :-

३०

१. श्री. अरविदांच्या विचारानुसार 'मानवाचे आगोहण' या संकल्पनेचे स्पष्टीकरण करा.

किंवा

स्वामी विवेकानंदांच्या विचारानुसार आदर्श विश्वधर्माच्या स्वरूपाचे वर्णन व स्पष्टीकरण करा.

२. रा. द. रानडे यांच्या मतांनुसार 'साक्षात्कारवाद' म्हणजे काय ? त्याची प्रमुख वैशिष्ट्ये कोणती ?

किंवा

गोपाळ गणेश आगरकर व पंडिता रमाबाई यांच्या 'समाजसुधारणा' विषयक मतांचे तौलनिक विवेचन करा.

३. मूरची 'विश्लेषण' संकल्पना किंवा विद्गेन स्टार्इन प्रणित तार्किक अनुवाद यांची चिकित्सक चर्चा करा.

किंवा

४. तार्किक प्रत्यक्षार्थवाद किंवा उत्तर विद्गेन स्टार्इन, स्ट्रॉसन व ऑस्टिन यांचे सामान्य भाषा तत्त्वज्ञान हे पारंपरिक तत्त्वज्ञानापासून कसे फारकत घेते, याची चर्चा करा.

५. हर्सल, हायडेगर व मोर्ले पॉन्टी यांच्या मानस घटनावादी विचारांची चर्चा करा. यांपैकी एकाच्या विचारांची सखोल मांडणी करा किंवा तिघांचे तौलनिक विवेचन करा.

किंवा

किर्केगार्ड, यास्पर्स किंवा सार्त्र यांच्या अस्तित्ववादी तत्त्वज्ञानाच्या मूलतत्त्वांची समीक्षापूर्ण चर्चा करा. त्या तिहींचा संकलनात्मक आढावा घ्या.

६. तार्किक अनुवादाच्या प्रमुख सिद्धान्तांची किंवा पारंपरिक तत्त्वज्ञानापासून फारकत घेणाऱ्या अस्तित्ववादाची समीक्षापूर्ण चर्चा करा.

किंवा

महात्मा गांधी व डॉ. आंबेडकर यांच्या धर्मविषयक मतांचे तौलनिक विवेचन करा.

III. कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा :-

३०

१. चतुर्विध पुरुषार्थ एक सुसंगत उपपत्ती उभी करतात का, याचे परीक्षण करा.

किंवा

कर्मसिद्धान्त नियतिवादाकडे झुकतो का ? चर्चा करा.

२. मूरप्रणित प्रकृतिवादाची समीक्षा, अंतःप्रज्ञावाद, एयरचा भावनिकतावाद ते स्टीव्हन सनचा सूचनवाद यांच्या माध्यमातून अधिनीतिशास्त्राच्या प्रगतीची चर्चा करा.

किंवा

अधिनीतिशास्त्राची समीक्षा सद्गुण प्रधान नीतिमीमांसा व समूहवादाकडे कशी प्रवास करते ?

३. वेदान्ताने पुरस्कृत केलेल्या चैतन्याच्या चतुर्विध संकल्पनेचे स्पष्टीकरण करा.

किंवा

बौद्धमततातील अनात्मवाद व क्षणिकवाद यांतील संबंधाचे परीक्षण करा.

४. कार्यवादांमध्ये भौतिकवादी उपपत्ती व कृत्रिम बुद्धिमत्ता व मनविषयक संगणकीय उपपत्ती यांचा संयोग कसा साधला जातो ?

किंवा

जीवशास्त्रीय प्रकृतिवाद द्वैतवाद व भौतिकवाद यांचा समन्वय कसा घडवतो ?

Con. 3348-13.

(3 Hours)

SS-3518

[Total Marks : 100]

Q I: Answer the following by choosing the best option from the given choices. (40)

1. Consciousness for Husserl is:
(A) residual
(B) intentional
(C) phenomenal
(D) transcendental
2. "Life without religion is life without principle, and life without principle is like a ship without a rudder." Who said this?
(A) Mahatma Gandhi
(B) R. D. Ranade
(C) Dr. Ambedkar
(D) Rabindranath Tagore
3. Which of these best describes Moore's refutation of idealism:
(A) The external world exists.
(B) The existence of mind cannot be established.
(C) The argument for idealism is unsound.
(D) Physical objects exist.
4. Buddha believes in
(A) eternity of the world
(B) non-eternality of the world
(C) both of them
(D) neither of them
5. Which of the following is not a characteristic of Heidegger's authentic *Dasien*:
(A) ambiguity
(B) existentiality
(C) facticity
(D) forfeiture
6. On 24th September 1873, Jyotiba Phule decided to form the Satya Shodhak Samaj which means-
(A) Society of seekers of truth
(B) Society of truth
(C) Society of satya
(D) Society of ultimate truth

[TURN OVER

7. In Wittgenstein's *Tractatus* proposition 1 is:
  - (A) What is the case is the existence of states of affairs.
  - (B) Objects make up the substance of the world.
  - (C) The world is all that is the case.
  - (D) A thought is a proposition with a sense.
8. The traditional concept of RNA accepts the trio of:
  - (A) Pitr-rna, Deva-Rna and Manav-Rna
  - (B) Pitr-Rna, Deva-rna and Rishi-Rna
  - (C) Pitr-Rna, Matru-rna, Rishi-Rna
  - (D) Manava-Rna, Deva-Rna, Rishi-Rna
9. Which of the following is not Kierkegaard's three spheres of experience:
  - (A) aesthetic sphere
  - (B) ethical sphere
  - (C) religious sphere
  - (D) leap of faith
10. Mysticism for R. D. Ranade consists in _____.
  - (A) seeing God
  - (B) experiencing oneness with the Supreme
  - (C) disappearance of world of plurality
  - (D) forgetting the whole world
11. For Russell knowledge by acquaintance is obtained by:
  - (A) deduction
  - (B) induction
  - (C) direct sense experience
  - (D) indirect sense experience
12. Sri Aurobindo advocates the thesis of _____.
  - (A) niskama karma yoga
  - (B) kriya yoga
  - (C) integral yoga
  - (D) samkhya yoga
13. For Jaspers Encompassing is a form of awareness of our being that
  - (A) is the object of scientific knowledge.
  - (B) is the object of our reflection.
  - (C) is achieved by reflection on our situation.
  - (D) transcends all knowledge.

14. Which of the following is not the constituent of the law of Karma?

- (A) Sanchita
- (B) Prarabdha
- (C) Punya
- (D) Kriyamana

15. Logical positivists propose the

- (A) elimination of philosophy
- (B) elimination of metaphysics
- (C) elimination of epistemology
- (D) elimination of ethics

16. "Emancipated soul stays in Siddhashila", is according to which school?

- (A) Vedanta
- (B) Shaivism
- (C) Sankhya
- (D) Jainism

17. For Sartre the individual becomes being for others through

- (A) bad faith
- (B) subject
- (C) object
- (D) look

18. Dhananjay Keer, Phule's biographer, noted him as

- (A) The father of Maharashtrian revolution
- (B) The father of Indian social revolution
- (C) The father of Indian education revolution
- (D) The father of Maharastrian people

19. Who claimed that truth is warranted assertibility?

- (A) William James
- (B) Charles Saunders Peirce
- (C) John Dewey
- (D) A. J. Ayer

20. Tagore advocates the realization of the infinite through

- (A) love, action and beauty.
- (B) love, action and politics.
- (C) love, action and science.
- (D) love, action and spirituality.

[TURN OVER

21. According to Moore the naturalistic fallacy is committed when good is defined
  - (A) in any terms
  - (B) in terms of natural properties
  - (C) in terms of non-natural properties
  - (D) relative to an individual
22. Which of the Following is not the part of Brahmavihara according to Buddhism:
  - (A) Upeksh
  - (B) Karuna
  - (C) Pramod
  - (D) Mudita
23. Prescriptivism is a metaethical theory proposed by
  - (A) G. E. Moore
  - (B) A. J. Ayer
  - (C) R. M. Hare
  - (D) John Searle
24. 'The High Caste Hindu Woman,' is a feminist classic written by-
  - (A) Jyotiba Phule
  - (B) Pandita Ramabai
  - (C) Savitribai Phule
  - (D) Tarabai Shinde
25. For MacIntyre understanding the *polis* means understanding its predecessor
  - (A) republican mode of society.
  - (B) heroic society as described by Homer in the *Iliad* and *Odyssey*.
  - (C) agrarian society.
  - (D) feudalist society.
26. For Mahatma Gandhi, rich people (capitalist) should function in the society as the
  - (A) owner of the capital
  - (B) gentry class
  - (C) rulers of economy
  - (D) trustees for the poor
27. For Sartre's existentialist ethics freedom is characteristic of:
  - (A) being-in-itself
  - (B) being-for-itself
  - (C) being-for-others
  - (D) being *qua* being.
28. Which of the following is the correct title of Upanishadic theory of consciousness?
  - (A) Pancabheda
  - (B) Pancaratra
  - (C) Pancakosha
  - (D) Pancasila

29. For Gilligan moral reasoning is based on

- (A) class
- (B) convention
- (C) care
- (D) community

30. Pramana, viparyaya, vikalpa, smriti and nidra are:

- (A) mental afflictions
- (B) mental habituations
- (C) levels of cognition
- (D) mental modifications

31. For Aristotle the soul is the _____ of an organic natural body

- (A) "potential actuality"
- (B) "final actuality"
- (C) "first actuality"
- (D) "mediated actuality"

32. According to Advaita Vedanta, in the silver-shell illusion

- (A) Silver is unreal.
- (B) Silver is real.
- (C) Silver is dreamt.
- (D) Silver is neither real nor unreal.

33. For Descartes' dualism:

- (A) The mind is an illusion
- (B) The mind and body are distinct substances
- (C) The mind and body are the same substance
- (D) The body is an illusion

34. Dr. Ambedkar did the _____.

- (A) deconstruction of Buddhism
- (B) denial of Buddhism
- (C) reaffirmation of Buddhism
- (D) reconstruction of Buddhism

35. The proponents of the Identity theory were

- (A) Smart and Searle
- (B) Smart and Place
- (C) Ryle and Place
- (D) Smart and Fodor

[TURN OVER

36. According to Nyaya:
- (A) Knowledge is the quality of Atman.
  - (B) Knowledge is the inherent nature of Atman.
  - (C) Knowledge is a mode of Atman.
  - (D) There is no relation between knowledge and atman.
37. Turing contended that
- (A) machines (computers) cannot think
  - (B) machines (computers) can think
  - (C) machines (computers) can perceive
  - (D) machines (computers) can be moral
38. Jyotiba Phule was greatly influenced by Thomas Paine's idea of
- (A) Rights of women
  - (B) Rights of farmer
  - (C) Rights of untouchables
  - (D) Rights of man
39. Which of the views does not reduce mental states to physical states/processes
- (A) behaviorism
  - (B) identity theory
  - (C) eliminative materialism
  - (D) functionalism
40. What are the characteristics of Purusa according to Sankhya?
- (A) Kutastha, Karta and Drsta
  - (B) Kutastha and Drsta
  - (C) Kutatha and Karta
  - (D) Karta and Drsta

Q II: Answer any THREE of the following (30)

1. Explain Mahatma Gandhi's concept of Satyagraha and expound its relation to Truth and Non-violence.

OR

Discuss the basic tenets of Radical Humanism of M. N. Roy in the context of freedom and Marxism.

2. Elaborate the principles of assent and dissent in Sri Aurobindo's spiritual evolution.

OR

Examine Swami Vivekananda's ideas of Universal Religion and practical Vedanta.

3. Discuss Moore's refutation of idealism on the basis of analysis and the defense of common sense.

OR

Critically evaluate the logical atomism of early Wittgenstein.

4. Critically evaluate Kierkegaard's existential dialectic.

OR

Critically discuss Sartre's existentialist ontology.

5. Critically discuss Heidegger's ontology or later Wittgenstein's language games.

OR

Evaluate Jotiba Phule's social revolution or J. Krishnamurti's inner revolution.

Q III: Answer any TWO of the following: (30)

1. Expound the doctrine of Purusharthas in Indian moral philosophy.

OR

Discuss the problem of freedom and determinism in light of the law of karma.

2. How do the existentialist ethics of Sartre and Simone de Beauvoir emerge from the critique of traditional ethics? What is similar and what is different in these two existentialist ethics?

OR

Discuss the feminist ethics of care and justice. How is it an attempt to revise, reformulate and rethink traditional ethics?

3. Critically discuss Carvaka's materialist theory as a critique of the Upanisadic view of consciousness.

OR

Elaborate the Vedantic theory of consciousness with the help of the analysis of the four states of consciousness.

4. Elucidate the concept of 'psyche' in Aristotle and/or counter-pose Aristotle's psychologism and Hobbes's materialism.

OR

Elucidate Descartes' dualism. How does Spinoza's monism resolve the problems of dualism?

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

I. दिलेल्या पर्यायांतून योग्य पर्यायाची निवड करा :

१. हुसल यांच्या मतानुसार चैतन्य हे ----- आहे.
(अ) अवशेषात्मक (ब) अनुलक्षी
(क) मानस घटनात्मक (ड) अतीत
२. "धर्माशिवाय आयुष्य म्हणजे तत्त्वविहीन आयुष्य; आणि तत्त्वविहीन आयुष्य म्हणजे दिशादर्शक यंत्राशिवायचे जहाज." असे कोण म्हणाले ?
(अ) महात्मा गांधी (ब) रा. द. रानडे
(क) डॉ. आंबेडकर (ड) रविंद्रनाथ टागोर
३. पुढीलपैकी मूर्च्या चिद्धादाच्या खंडनाचे अचूक वर्णन कोणते ?
(अ) बाह्य जग अस्तित्वात आहे
(ब) मनाचे अस्तित्व प्रस्थापित करणे शक्य नाही
(क) चिद्धादाला अनुकूल युक्तिवाद अयुक्त आहे
(ड) भौतिक वस्तू अस्तित्वात असतात
४. बुध्द पुढीलपैकी काय स्वीकारतो ?
(अ) जगाची शाश्वतता (ब) जगाची नश्वरता
(क) वरील दोन्ही (ड) वरीलपैकी एकही नाही
५. पुढीलपैकी कुठले हाइडेगरप्रणित अधिकृत मानवाचे वैशिष्ट्य नाही ?
(अ) संदिग्धता (ब) अस्तित्वात्मकता
(क) तथ्यात्मकता (ड) शरणागतता
६. २४ सप्टेंबर, १८७३ यादिवशी ज्योतिबा फुले यांनी 'सत्यशोधक समाजा'ची स्थापना करण्याचा निर्णय घेतला त्याचा अर्थ -
(अ) सत्याचा शोध घेणारा समाज (ब) सत्याचा समाज
(क) सत्य समाज (ड) अंतिम सत्याचा समाज
७. विट्गेनस्टाईनकृत 'ट्रॅक्टॅटस' मधील पहिले विधान असे आहे -
(अ) जे असते ते घटनांचे अस्तित्व असते (ब) जगाचा मुख्य भाग वस्तुंनी तयार होतो
(क) जग म्हणजे जे सर्व असते ते (ड) अर्थासहित विधान म्हणजे विचार
८. ऋणांच्या पारंपरिक संकल्पनेत पुढील तिनांचा समावेश होतो -
(अ) पितृऋण, देव-ऋण व मानवऋण (ब) पितृऋण, देवऋण व ऋषिऋण
(क) पितृऋण, मातृऋण व ऋषिऋण (ड) मानवऋण, देवऋण व ऋषिऋण
९. पुढीलपैकी कुठली किर्केगार्डनुसार अनुभवाची कक्षा नाही ?
(अ) सौंदर्यानुभवाची कक्षा (ब) नैतिक कक्षा
(क) धार्मिक कक्षा (ड) श्रद्धेची झेप

१०. रा. द. रानडे यांच्या मतानुसार साक्षात्कारी अनुभव म्हणजे -
 (अ) ईश्वराला पाहणे (ब) अंतिमतत्त्वाशी तादात्म्य पावणे
 (क) विविधतापूर्ण जगाचे अदृश्य होणे (ड) संपूर्ण जगाचे विस्मरण होणे
११. रसेलच्या मतानुसार परिचयात्मक ज्ञानाची प्राप्ती कशाने होते ?
 (अ) निगमन (ब) विगमन
 (क) साक्षात् इंद्रियानुभव (ड) असाक्षात् इंद्रियानुभव
१२. श्री. अरविदांनी कुठल्या सिद्धान्ताचा पुरस्कार केला ?
 (अ) निष्काम कर्मयोग (ब) क्रिया-योग
 (क) एकात्म योग (ड) सांख्य-योग
१३. यास्पर्सच्या मतानुसार समावेशकता हा आपल्या अस्तित्वविषयक जागृतीचा तो आकार असतो जो -
 (अ) वैज्ञानिक ज्ञानाचा विषय असतो
 (ब) आपल्या चिंतनाचा विषय असतो
 (क) आपल्या परिस्थितीविषयक चिंतनातून प्राप्त होतो
 (ड) सर्व ज्ञानाच्या अतीत असतो
१४. पुढीलपैकी कुठला कर्मसिद्धान्ताचा घटक नाही ?
 (अ) संचित (ब) प्रारब्ध
 (क) पुण्य (ड) क्रियमाण
१५. तार्किक प्रत्यक्षार्थवाद्यांनी कशाचे सूचन केले ?
 (अ) तत्त्वज्ञानाचे वर्जन (ब) सत्ताशास्त्राचे वर्जन
 (क) ज्ञानशास्त्राचे वर्जन (ड) नीतिशास्त्राचे वर्जन
१६. कुठल्या दर्शनाच्या मतानुसार 'मुक्त जीव सिध्दशीलात' वास्तव्य करतात ?
 (अ) वेदान्त (ब) शैवदर्शन
 (क) सांख्य (ड) जैनदर्शन
१७. सार्त्रच्या मतानुसार व्यक्ती ----- मुळे पर-अनुलक्षी होते.
 (अ) कुश्रधदा (ब) विषयी
 (क) विषय (ड) रूप
१८. महात्मा फुले यांचे चरित्रकार धनंजय कीर यांनी त्यांचा निर्देश कसा केला आहे ?
 (अ) महाराष्ट्रातील क्रांतीचे जनक (ब) भारतीय सामाजिक क्रांतीचे जनक
 (क) भारतीय शैक्षणिक क्रांतीचे जनक (ड) महाराष्ट्रातील रयतेचे जनक
१९. "सत्य म्हणजे साधार निर्धारण" असा दावा कुणी केला ?
 (अ) विल्यम जेम्स (ब) चार्लस सॉडर्स पीअर्स
 (क) जॉन ड्यूई (ड) ए. जे. एयर
२०. टागोरांच्या मते अंतिम सत्याची अनुभूती ही ----- यांच्या माध्यमातून होते -
 (अ) प्रेम, कृती व सौंदर्य (ब) प्रेम, कृती व राजकारण
 (क) प्रेम, कृती व विज्ञान (ड) प्रेम, कृती व आध्यात्मिकता

२१. मूर्च्या मते प्राकृतिक तर्कदोष तेव्हाच उद्भवतो जेव्हा शुभाची व्याख्या -
 (अ) कुठल्याही प्रकारे केली जाते
 (ब) नैसर्गिक गुणांच्या स्वरूपात केली जाते
 (क) न-नैसर्गिक गुणांच्या स्वरूपात केली जाते
 (ड) व्यक्तिसापेक्ष ठरते
२२. बौद्धमतानुसार पुढीलपैकी काय ब्रह्मविहार नाही ?
 (अ) उपेक्षा
 (ब) करुणा
 (क) प्रमोद
 (ड) मुदिता
२३. सूचनवाद या अधिनीतिशास्त्रीय उपपत्तीचा पुरस्कार कोणी केला ?
 (अ) जी. ई. मूर
 (ब) ए. जे. एयर
 (क) आर. एम. हेअर
 (ड) जॉन सर्ल
२४. "उच्चवर्णीय हिंदू स्त्रिया" ही स्त्रीवादी साहित्यकृती कोणी लिहिली ?
 (अ) ज्योतिबा फुले
 (ब) पंडिता रमाबाई
 (क) सावित्रीबाई फुले
 (ड) ताराबाई शिंदे
२५. मॅकिन्टायरच्या मतानुसार 'पोलिस' चे आकलन म्हणजे त्याच्या पूर्वकालीन कशाचे आकलन ?
 (अ) संघराज्यात्मक समाज
 (ब) 'इलियाड' व 'ओडिसी' मध्ये होमरने चितारलेला शूर समाज
 (क) आक्रमक समाज
 (ड) सरंजामशाही समाज
२६. महात्मा गांधींच्या मतानुसार धनवान लोकांनी समाजात कशाप्रकारे वावरले पाहिजे ?
 (अ) भांडवलाच्या मालकाप्रमाणे
 (ब) पुढारलेल्या विकसीत लोकांप्रमाणे
 (क) अर्थव्यवस्थेच्या नियंत्रकाप्रमाणे
 (ड) गरीबांच्या विश्वस्ताप्रमाणे
२७. सार्त्रच्या अस्तित्ववादी नीतिमीमांसेनुसार स्वातंत्र्य हे कोणाचे लक्षण आहे ?
 (अ) स्वयंपूर्ण व्यक्तीचे
 (ब) स्वकेंद्र व्यक्तीचे
 (क) परकेंद्री व्यक्तीचे
 (ड) केवळ व्यक्तीचे
२८. पुढीलपैकी उपनिषदांच्या चैतन्य विषयक उपपत्तीचे अचूक वर्णन कोणते ?
 (अ) पंचभेद
 (ब) पंचरात्र
 (क) पंचकोष
 (ड) पंचशील
२९. गिलिगनच्या मतानुसार नैतिक युक्तिवाद ----- वर अधिष्ठित असतो.
 (अ) वर्ग
 (ब) परंपरा
 (क) काळजी
 (ड) समूह
३०. प्रमाण, विपर्यय, विकल्प, स्मृती व निद्रा हे काय आहेत ?
 (अ) क्लेश
 (ब) सवयी
 (क) ज्ञानपातळ्या
 (ड) चित्तवृत्ती
३१. अॅरिस्टॉटलच्या मतानुसार आत्मा ही नैसर्गिक ईंद्रिय शरीराची -
 (अ) सुप्त वास्तविकता
 (ब) अंतिम वास्तविकता
 (क) प्रथम वास्तविकता
 (ड) माध्यम वास्तविकता

३२. अद्वैत वेदान्तानुसार शुक्ती-रजत भ्रमामध्ये —
 (अ) रजत हे असत् आहे (ब) रजत हे सत् आहे
 (क) रजत हे स्वप्नाचा विषय आहे (ड) रजत हे सत्ही नाही व असत्ही नाही
३३. देकार्तच्या द्वैतवादानुसार —
 (अ) मन हे भ्रमात्मक आहे (ब) शरीर व मन ही भिन्न द्रव्ये आहेत
 (क) शरीर व मन ही समान द्रव्ये आहेत (ड) शरीर हे भ्रमात्मक आहे
३४. डॉ. आंबेडकरांनी —
 (अ) बौद्धधर्माचे विघटन केले (ब) बौद्धधर्म नाकारला
 (क) बौद्धधर्माची पुनर्स्थापना केली (ड) बौद्धधर्माची पुनर्रचना केली
३५. तादात्म्य उपपत्तीचे पुरस्कर्ते —
 (अ) स्मार्ट व सर्ल (ब) स्मार्ट व प्लेस
 (क) राईल व प्लेस (ड) स्मार्ट व फॉडर
३६. न्यायमतानुसार ज्ञान —
 (अ) आत्म्याचा गुण आहे (ब) आत्म्याचे अंतर्हित स्वरूप आहे
 (क) आत्म्याचा पर्याय आहे (ड) आत्म्याशी अजिबात संबंधित नाही
३७. तूरिंगच्या मतानुसार यंत्रे (संगणक) —
 (अ) विचार करू शकत नाहीत (ब) विचार करू शकतात
 (क) इंद्रियानुभव घेऊ शकतात (ड) नैतिक असू शकतात
३८. ज्योतिबा फुले हे थॉमस पेन्हच्या कुठल्या संकल्पनेमुळे विशेष प्रभावित झाले होते ?
 (अ) स्त्रियांचे अधिकार (ब) शेतकऱ्यांचे अधिकार
 (क) अस्पृश्यांचे अधिकार (ड) पुरुषांचे अधिकार
३९. पुढीलपैकी कुठले मत मानसिक घटनांना शारीरिक घटनांमध्ये विसर्जित करीत नाही ?
 (अ) वर्तनवाद (ब) तादात्म्य उपपत्ती
 (क) वर्जनवादी जडवाद (ड) कार्यवाद
४०. सांख्यमतानुसार 'पुरुषा' ची लक्षणे कोणती ?
 (अ) कूटस्थ, कर्ता व द्रष्टा (ब) कूटस्थ व द्रष्टा
 (क) कूटस्थ व कर्ता (ड) कर्ता व द्रष्टा

II. कुठल्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

३०

१. महात्मा गांधींच्या सत्याग्रहाच्या संकल्पनेचे स्पष्टीकरण द्या व त्याच्या सत्य व अहिंसेशी असणाऱ्या संबंधाचे विवेचन करा.

किंवा

स्वातंत्र्य व मार्क्सवाद यांच्या संदर्भात मानवेंद्रनाथ रॉय यांच्या मूलगामी मानवतावादाच्या प्रमुख तत्वांची चर्चा करा.

२. श्री. अरविदांच्या आध्यात्मिक उत्क्रांतीमधील आरोहण व अवरोहण या संकल्पनांचे विस्तृत विवेचन करा.

किंवा

स्वामी विवेकानंदांच्या विश्वधर्म व व्यावहारिक वेदान्त या कल्पनांचे परीक्षण करा.

[TURN OVER

Con. 3348-SS-3518-13.

३. धादान्त मताचे विश्लेषण व समर्थन याच्या आधारे मूरने केलेल्या चिद्धादाच्या खंडनाची चर्चा करा.

किंवा

- पूर्वकालीन विद्गेनस्टाईनच्या तार्किक अणुवादाचे चिकित्सक मूल्यमापन करा.
४. किर्केगार्डच्या अस्तित्ववादी विग्रहाचे चिकित्सक मूल्यमापन करा.

किंवा

- सार्त्रच्या अस्तित्ववादी सत्ताशास्त्राची चिकित्सक चर्चा करा.
५. हायडेगरचे सत्ताशास्त्र किंवा उत्तरकालीन विद्गेनस्टाईन प्रणित 'भाषिक खेळ' यांची चिकित्सक चर्चा करा.

किंवा

- ज्योतिबा फुलेंची सामाजिक क्रांती किंवा जे. कृष्णमूर्ती प्रणित आंतरिक क्रांती यांचे मूल्यमापन करा.

३०

III. कुठल्याही दोहोंची उत्तरे लिहा :-

१. भारतीय नीतिशास्त्रातील पुरुषार्थ संकल्पनेचे विस्तृत विवेचन करा.

किंवा

- कर्मसिध्दान्ताच्या पार्श्वभूमिवर स्वातंत्र्य व नियतीवाद यांच्या संबंधाच्या समस्येची चर्चा करा.
२. पारंपरिक नीतिशास्त्राच्या समीक्षेतून सार्त्र व सिमॉन दी बुव्हा यांच्या अस्तित्ववादी नीतिमीमांसेचा उगम कसा झाला ? त्या दोहोंच्या अस्तित्ववादी नीतिशास्त्रात साम्य व भेद काय ?

किंवा

- काळजी व न्याय यांवर केंद्रित स्त्रीवादी नीतिमीमांसेची चर्चा करा. त्यामधून पारंपरिक नीतिशास्त्राची सुधारणा पुनर्रचना व पुनर्विचार कसा केला जातो ?
३. चार्वाकांच्या जडवादी उपपत्तीची उपनिषदांच्या चैतन्यविषयक मताची समीक्षा म्हणून चिकित्सक चर्चा करा.

किंवा

- जाणिवेच्या चार अवस्थांच्या विश्लेषणाच्या साहाय्याने वेदान्ताच्या चैतन्यविषयक मताचे विवेचन करा.
४. अँरिस्टॉटलची 'आत्म्या'ची संकल्पना किंवा अँरिस्टॉटलचा मानसशास्त्रवाद व हॉब्जचा जडवाद यांची तुलना, यांचे विवेचन करा.

किंवा

- देकार्तच्या द्वैतवादाचे विस्तृत विवेचन करा. स्पिनोझाचा एकत्ववाद द्वैतवादाच्या समस्यांची उकल कशी करतो ?

३. धादान्त मताचे विश्लेषण व समर्थन याच्या आधारे मूरने केलेल्या चिद्धादाच्या खंडनाची चर्चा करा.

किंवा

पूर्वकालीन विद्गेनस्टाईनच्या तार्किक अणुवादाचे चिकित्सक मूल्यमापन करा.

४. किर्केगार्डच्या अस्तित्ववादी विग्रहाचे चिकित्सक मूल्यमापन करा.

किंवा

सार्त्रच्या अस्तित्ववादी सत्ताशास्त्राची चिकित्सक चर्चा करा.

५. हायडेगरचे सत्ताशास्त्र किंवा उत्तरकालीन विद्गेनस्टाईन प्रणित 'भाषिक खेळ' यांची चिकित्सक चर्चा करा.

किंवा

ज्योतिबा फुलेंची सामाजिक क्रांती किंवा जे. कृष्णमूर्ती प्रणित आंतरिक क्रांती यांचे मूल्यमापन करा.

III. कुठल्याही दोहोंची उत्तरे लिहा :-

१. भारतीय नीतिशास्त्रातील पुरुषार्थ संकल्पनेचे विस्तृत विवेचन करा.

किंवा

कर्मसिध्दान्ताच्या पार्श्वभूमिवर स्वातंत्र्य व नियतीवाद यांच्या संबंधाच्या समस्येची चर्चा करा.

२. पारंपरिक नीतिशास्त्राच्या समीक्षेतून सार्त्र व सिमॉन दी बुव्हा यांच्या अस्तित्ववादी नीतिमीमांसेचा उगम कसा झाला ? त्या दोहोंच्या अस्तित्ववादी नीतिशास्त्रात साम्य व भेद काय ?

किंवा

काळजी व न्याय यांवर केंद्रित स्त्रीवादी नीतिमीमांसेची चर्चा करा. त्यामधून पारंपरिक नीतिशास्त्राची सुधारणा पुनर्रचना व पुनर्विचार कसा केला जातो ?

३. चार्वाकांच्या जडवादी उपपत्तीची उपनिषदांच्या चैतन्यविषयक मताची समीक्षा म्हणून चिकित्सक चर्चा करा.

किंवा

जाणिवेच्या चार अवस्थांच्या विश्लेषणाच्या साहाय्याने वेदान्ताच्या चैतन्यविषयक मताचे विवेचन करा.

४. अँरिस्टॉटलची 'आत्म्या'ची संकल्पना किंवा अँरिस्टॉटलचा मानसशास्त्रवाद व हॉब्जचा जडवाद यांची तुलना, यांचे विवेचन करा.

किंवा

देकार्तच्या द्वैतवादाचे विस्तृत विवेचन करा. स्पिनोझाचा एकत्ववाद द्वैतवादाच्या समस्यांची उकल कशी करतो ?

per photo

November 2014
(3 Hours)

QP Code :14133

[Total Marks : 100]

Q I: Answer the following by choosing the best option from the given choices. (40)

1. For Husserl an intentional act of consciousness
(A) actively envisions the object.
(B) passively apprehends the object.
(C) actively constitutes the object.
(D) passively discovers the object.
2. For Mahatma Gandhi, Satyagraha means _____.
(A) passive resistance with adherence to truth
(B) a kind of revolt
(C) fighting for one's goal
(D) counter reaction to policy of establishment
3. According to Wittgenstein in his *Tractatus*, the world, thought and proposition
(A) share the same logical form.
(B) share the same empirical form.
(C) share the same ontological form.
(D) do not share anything in common.
4. Sri Aurobindo's notion of 'Rebirth' _____.
(A) is entailed in the scheme of evolution
(B) is denied outrightly
(C) is treated doubtfully
(D) is mere make-believe
5. Heidegger's *Dasien* is
(A) a spiritual being.
(B) a thinking being.
(C) a worldly being.
(D) a physical being.
6. According to Swami Vivakenand, 'love' consists in _____ in the object of love.
(A) expressing liking
(B) warm positivity
(C) discovering oneself
(D) getting lost
7. For Russell philosophical understanding requires
(A) the ordinary language approach.
(B) the private language approach.
(C) the ideal language approach.
(D) the public language approach.

[TURN OVER

8. G. G. Agarkar's criticism of Hinduism and Hindu customs led him to subscribe to a kind of
(A) atheism
(B) agnosticism
(C) scepticism
(D) theism
9. Merleau Ponty's account of perception can best be described as
(A) an embodied phenomenological account of perception.
(B) a disembodied phenomenological account of perception.
(C) phenomenological account of perception.
(D) intentional account of perception.
10. "Self-imposed limitation is māyā." Who said this?
(A) Rabindranath Tagore
(B) Swami Vivekanand
(C) Mahatma Gandhi
(D) Sri Aurobindo
11. The thesis of the unity of science was held by:
(A) logical atomism
(B) pragmatism
(C) logical positivism
(D) existentialism
12. What are the two negations, according to Sri. Aurobindo?
(A) reality of the world and selves
(B) God and Goddness
(C) material denial and refusal of the ascetic
(D) bhakti and karma
13. For Jaspers life begins with
(A) doubt.
(B) wonder.
(C) crisis.
(D) boundary situation.
14. The concept of religion comprehends both 'Divinity' and 'Spirituality', is the opinion of
(A) Pandita Ramabai
(B) Mahatma Phule
(C) Swami Vivekanand
(D) Sri Aurobinido

15. The distinction among locutionary, illocutionary and perlocutionary speech acts was made by:
(A) Strawson
(B) Russell
(C) Austin
(D) Wittgenstein
16. M. N. Roy's radical humanism inclines towards:
(A) Economic socialism
(B) Marxian communism
(C) religious socialism
(D) socio-political socialism
17. Sartre's existentialist philosophy of transphenomenality
(A) is the philosophy of bad faith.
(B) is the philosophy of existential dialectic.
(C) challenges phenomenological account of being.
(D) challenges traditional duality between appearance and being.
18. Dhananjay Keer, Phule's biographer, noted him as
(A) The father of Maharashtrian revolution
(B) The father of Indian social revolution
(C) The father of Indian education revolution
(D) The father of Maharashtrian people
19. Which of the following group of philosophers are known as the pragmatists?
(A) James, Dewey and Rorty
(B) James, Dewey and Searle
(C) Peirce, James and Dewey
(D) Peirce, Dewey and Russell
20. Gandhi was a critic of:
(A) Chinese civilization
(B) Ancient Egyptian civilization
(C) Western civilization
(D) Mesopotamian civilization
21. Emotivism claims that ethical judgments
(A) are objectively true or false.
(B) are expressions of approval or disapproval.
(C) express natural properties of the world.
(D) are only prescriptions of what to do.
22. Carvaka accepts
(A) Artha and Dharma
(B) Dharma and Kama
(C) Kama and Moksa
(D) Artha and Kama

[TURN OVER

23. McIntyre aims at reviving
(A) Plato's virtue ethics
(B) Aristotle's virtue ethics
(C) Socrates' virtue ethics
(D) Stoic virtue ethics
24. Names of passions according to Jainism are:
(A) Anger, pride, deceit and greed
(B) Anger, pride, jealousy and trust
(C) Anger, lust, deceit and greed
(D) Anger, pride, deceit and jealousy
25. Simone de Beauvoir suggested an existential ethics of
(A) absolute freedom.
(B) duty.
(C) ambiguity.
(D) virtue.
26. Rta is:
(A) Moral and Cosmic law
(B) Cosmic and natural law
(C) Natural and moral law
(D) None of the above
27. Habermas critiqued Kantian ethics as
(A) being of the nature of categorical imperatives.
(B) being formal in nature.
(C) separating the phenomenal and the noumenal world.
(D) all of the above
28. Dharma, artha, kama and moksha are
(A) the purushartas
(B) the law of karma
(C) the chittabhumis
(D) none of the above
29. What plays a central role in the feminist ethics of Gilligan and Noddings?
(A) human rights
(B) freedom
(C) care
(D) duty
30. The three "Jewels" according to Jainism are:
(A) right knowledge, right faith, right vision.
(B) right vision, right conduct, right concentration.
(C) right knowledge, right faith, right conduct.
(D) right vision, right resolve, right conduct.

31. Which of these is an incorrect match?
- (E) Descartes -- dualism
  - (F) Hobbes -- materialism
  - (G) Spinoza -- idealism
  - (H) Aristotle -- psychologism
32. According to Jainism Lesya represents
- (A) association of matter and consciousness
  - (B) stages of knowledge
  - (C) types of karma
  - (D) state of liberation
33. Which of the following best characterizes Ryle?
- (A) mind-body interactive dualism
  - (B) dispositional theory of mind
  - (C) neutral monism
  - (D) representational theory of mind.
34. Vasubandhu's principle doctrine is
- (A) apoha
  - (B) Pratiyasamutpada
  - (C) Alayvijnana
  - (D) vijnana-skandha
35. Functionalism as a theory of consciousness is
- (A) a physicalist theory of mind
  - (B) a dualist theory of mind
  - (C) a biological naturalist theory of mind
  - (D) None of the above
36. Carvakas hold that
- (A) matter and consciousness are distinct reals.
  - (B) only consciousness is real
  - (C) matter is an effect of consciousness.
  - (D) consciousness is a product of matter.
37. According to eliminativists like Churchland
- (A) there are no mental states.
  - (B) mental states are identical to physical processes.
  - (C) mental states are functions of the brain.
  - (D) mental states emerge from physical states.

[TURN OVER

38. Which of the following is the correct title of Upanishadic theory of consciousness?

- (A) Pancabheda
- (B) Pancaratra
- (C) Pancakosha
- (D) Pancasila

39. Which of the following philosophers can be characterized as a biological naturalist?

- (A) Jerry Fodor
- (B) Hilary Putnam
- (C) John Searle
- (D) Alan Turing

40. Which of the following is not maintained by Sankara?

- (A) Atman and Brahman are identical
- (B) Jiva and Brahman are identical
- (C) Jagat is superimposition
- (D) Atman is created by Brahman

Q II: Answer any THREE of the following: (30)

1. Critically evaluate the critique of Hinduism done by either Jotiba Phule or Gopal Ganesh Agarkar.

OR

Discuss Pandita Ramabai's views on conversion.

2. Expound J. Krishnamurti's theory of 'Truth as pathless land'.

OR

Delineate the basic concepts in Tagore's philosophy.

3. How are the verifiability principle and unity of science linked to the elimination of metaphysics by the Logical Positivists?

OR

How does Dewey's pragmatism integrate Peirce's instrumentalism and James's pragmatic conception of truth?

4. Discuss Husserl's phenomenology as a response to the crisis of science.

OR

Explain Heidegger's phenomenological ontology through a discussion of *Dasien's* inauthenticity.

5. Critically discuss the main thesis of logical atomism or discuss existentialism as a departure from traditional philosophy.

OR

Expound Dr. Ambedkar's critique of Hinduism as the foundation of his reconstruction of Buddhism.

Q III: Answer any TWO of the following: (30)

1. Explain the role of Panchasheela and Brahmviharas in Buddhist ethics.
OR
Elaborate the three jewels as expounded in Jaina tradition.
2. Discuss the development of metaethics from Moore's critique of naturalism to his intuitionism to Ayer and Stevenson's emotivism to Prescriptivism.
OR
How does the critique of metaethics lead to virtue ethics on the one hand and to communitarianism on the other hand?
3. Does Buddhist theory of consciousness face the problem of personal identity? Justify your answer.
OR
Elaborate the Vedantic theory of consciousness with the help of the analysis of the four states of consciousness.
4. How does Functionalism integrate some of the physicalist theories with artificial intelligence and the computational theory of mind?
OR
How does Biological Naturalism reconcile dualism with physicalism?

*****

AA-Con.:5112-14.

a

of

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

I. दिलेल्या पर्यायांतून योग्य उत्तराची निवड करा :

४०

१. हुसलच्या मतानुसार चैतन्याच्या सहेतूक कृतीमधून -
  - (अ) विषय सक्रियपणे दृश्यमान होतो
  - (ब) विषयाचे निष्क्रियपणे आकलन होते
  - (क) विषयाचे सक्रियपणे घडण होते
  - (ड) विषयाचे निष्क्रियपणे शोधन होते
२. महात्मा गांधीच्या मतानुसार सत्याग्रह म्हणजे --
  - (अ) सत्याचा विनाप्रतिकार पाठपुरावा
  - (ब) निषेधाचा प्रकार
  - (क) स्वतःच्या ध्येयप्राप्तीसाठी झगडा
  - (ड) प्रस्थापित धोरणाविरोधी प्रतिक्रिया
३. विट्गेनस्टाईनच्या 'ट्रॅक्टॅट्स' नुसार जग, विचार व विधान हे ---
  - (अ) एकाच तार्किक आकाराचा भाग असतात
  - (ब) एकाच आनुभाविक आकाराचा भाग असतात
  - (क) एकाच सत्ताशास्त्रीय आकाराचा भाग असतात
  - (ड) कुठल्याही बाबतीत सारखे नसतात
४. श्री. अरविंदांची पुनर्जन्माची संकल्पना उत्क्रांती योजनेत -
  - (अ) अभिप्रेत आहे
  - (ब) पूर्णतः नाकारली आहे
  - (क) संशयाचा विषय आहे
  - (ड) केवळ सोयीची स्वीकृती आहे
५. हायडेगरच्या मतानुसार व्यक्ती ही -
  - (अ) आध्यात्मिक जीव होय
  - (ब) विचारशील जीव होय
  - (क) व्यावहारिक जीव होय
  - (ड) भौतिक जीव होय
६. स्वामी विवेकानंदांच्या मतानुसार विषयाबद्दलचे प्रेम हे -----मध्ये समाविष्ट असते.
  - (अ) आवडीच्या अभिव्यक्तीमध्ये
  - (ब) मृदु सकारात्मकतेमध्ये
  - (क) स्वतःच्या शोधनामध्ये
  - (ड) हरवून जाण्यामध्ये
७. रसेलच्या मतानुसार तात्त्विक आकलनासाठी -----आवश्यक आहे.
  - (अ) सर्वसामान्य भाषा दृष्टिकोन
  - (ब) खासगी भाषा दृष्टिकोन
  - (क) आदर्श भाषा दृष्टिकोन
  - (ड) सार्वजनिक भाषा दृष्टिकोन
८. हिंदुधर्म व चालीरीती यांच्या समीक्षेतून गो. ग. आगरकरांची ----- भूमिका घडली.
  - (अ) निरीश्वरवादी
  - (ब) अज्ञेयवादी
  - (क) संशयवादी
  - (ड) ईश्वरवादी
९. मोर्ले पॉन्टीच्या प्रत्यक्षविषयक भूमिकेचे अचूक वर्णन --
  - (अ) देहस्थ मानस घटना शास्त्रीय विवरण
  - (ब) देहातीत मानस घटना शास्त्रीय विवरण
  - (क) मानसघटना शास्त्रीय विवरण
  - (ड) अनुलक्षी विवरण
१०. "माया म्हणजे स्वयं आरोपित मर्यादा" असे कोण म्हणाले ?
  - (अ) रविंद्रनाथ टागोर
  - (ब) स्वामी विवेकानंद
  - (क) महात्मा गांधी
  - (ड) श्री. अरविंद

११. विज्ञानाच्या एकतेच्या सिध्दान्ताचा पुरस्कार कोणी केला ?
 (अ) तार्किक अणुवाद (ब) फलवाद
 (क) तार्किक प्रत्यक्षार्थवाद (ड) अस्तित्ववाद
१२. अरविंदांच्या मतानुसार दोन व्याघात कोणते ?
 (अ) जग व जीवात्मे यांची सत्यता
 (ब) ईश्वर व ईश्वरत्व
 (क) ऐहिका नकार व संन्यासमार्गाला नकार
 (क) भक्ती व कर्म
१३. जास्परसच्या मतानुसार जीवनाचा प्रारंभ ----- ने होतो.
 (अ) संशय (ब) कुतुहल
 (क) संघर्ष (ड) सीमारेषा परिस्थिती
१४. धर्म संकल्पनेत 'ईश्वरत्व' व 'आध्यात्मिकता' या दोहोंचा अंतर्भाव होतो. हे कुणाचे मत आहे ?
 (अ) पंडिता रमाबाई (ब) महात्मा फुले
 (क) स्वामी विवेकानंद (ड) श्री. अरविंद
१५. सरलार्थ, व्यंजनार्थ व लाक्षणिक शाब्दिक कृती यांच्यातील फरक कोणी दाखवला ?
 (अ) स्ट्रॉसन (ब) रसेल
 (क) ऑस्टिन (ड) विद्गेनस्टाईन
१६. मानवेंद्रनाथ रॉय यांचा मूलगामी मानवतावाद ----- कडे झुकतो.
 (अ) आर्थिक समाजवाद (ब) मार्क्सवादी साम्यवाद
 (क) धार्मिक समाजवाद (ड) सामाजिक-राजकीय समाजवाद
१७. सार्त्रचे मानस घटनातील अस्तित्ववादी तत्त्वज्ञान हे ----- तत्त्वज्ञान आहे.
 (अ) कुश्रधेचे
 (ब) अस्तित्ववादी विग्रहाचे
 (क) जीवाच्या घटनात्मक विवरणाला आव्हान देणारे
 (ड) जीव व त्याची भासमानता यातील पारंपरिक द्वैताला आव्हान देणारे
१८. महात्मा फुलेंचे चरित्रकार धनंजय कीर यांनी त्यांचा निर्देश ----- असा केला आहे.
 (अ) महाराष्ट्रातील क्रांतीचे जनक (ब) भारतीय सामाजिक क्रांतीचे जनक
 (क) भारतीय शैक्षणिक क्रांतीचे जनक (ड) महाराष्ट्रातील रयतेचे जनक
१९. पुढीलपैकी विचारवंतांचा कुठला गट फलवादी म्हणून ओळखला जातो ?
 (अ) जेम्स, ड्युई व रॉटी (ब) जेम्स, ड्युई व सर्ल
 (क) पिअर्स, जेम्स व ड्युई (ड) पिअर्स, ड्युई व रसेल
२०. गांधी हे कशाचे टीकाकार होते ?
 (अ) चिनी संस्कृती (ब) प्राचीन इजिप्शियन संस्कृती
 (क) प्राश्चात्य संस्कृती (ड) मेसोपोटेमियन संस्कृती

२१. भावनावादी असा दावा करतात की नैतिक अवधारणे ही -
 (अ) वस्तुनिष्ठपणे सत्य किंवा असत्य असतात
 (ब) पसंती किंवा नापसंती अभिव्यक्त करतात
 (क) जगातील नैसर्गिक गुणधर्मांची अभिव्यक्ती करतात
 (ड) काय करावे याविषयी केवळ सूचन करतात
२२. चार्वाक पुढीलपैकी कशाचा स्वीकार करतात ?
 (अ) अर्थ व धर्म (ब) धर्म व काम
 (क) काम व मोक्ष (ड) अर्थ व काम
२३. मॅकिन्टायरने कशाच्या पुनरुज्जीवनाचा प्रयत्न केला ?
 (अ) प्लेटोची सदगुण प्रधान नीतीमीमांसा
 (ब) अॅरिस्टॉटलची सदगुण प्रधान नीतीमीमांसा
 (क) सॉक्रेटिसची सदगुण प्रधान नीतीमीमांसा
 (ड) स्टोईकांची सदगुण प्रधान नीतीमीमांसा
२४. जैन मतानुसार कषायांची नावे -
 (अ) क्रोध, मान, माया व लोभ (ब) क्रोध, मान, मत्सर व विश्वास
 (क) क्रोध, मोह, माया व लोभ (ड) क्रोध, मान, माया व मत्सर
२५. सिमॉन द बुव्हा ने ----- केंद्री अस्तित्ववादी नीतिशास्त्र सुचवले.
 (अ) पूर्ण स्वातंत्र्य (ब) कर्तव्य
 (क) संदिग्धता (ड) सदगुण
२६. ऋत हा कसा नियम आहे ?
 (अ) नैतिक व वैश्विक (ब) वैश्विक व नैसर्गिक
 (क) नैसर्गिक व नैतिक (ड) यापैकी काही नाही
२७. कान्टच्या नीतिशास्त्रावर हॅबरमासने काय टीका केली ?
 (अ) ते निरूपाधिक आदेशाच्या स्वरूपाचे आहे
 (ब) ते आकारिक स्वरूपाचे आहे
 (क) ते घटनांच्या व सदस्तूच्या जगांना भिन्न करते
 (ड) वरील सर्व
२८. धर्म, अर्थ, काम व मोक्ष हे काय आहेत ?
 (अ) पुरुषार्थ (ब) कर्मसिद्धान्त
 (क) चित्तभूमी (ड) यापैकी काही नाही
२९. गिलिगन व नॉडिंग्ज यांच्या स्त्रीवादी नीतिशास्त्रातील मध्यवर्ती संकल्पना कोणती ?
 (अ) मानवाधिकार (ब) स्वातंत्र्य
 (क) काळजी (ड) कर्तव्य
३०. जैनमतानुसार त्रिरत्ने कोणती ?
 (अ) सम्यक् ज्ञान, सम्यक् श्रद्धा, सम्यक् दृष्टी
 (ब) सम्यक् दृष्टी, सम्यक् चारित्र, सम्यक् समाधी
 (क) सम्यक् ज्ञान, सम्यक् दर्शन, सम्यक् चारित्र
 (ड) सम्यक् दृष्टी, सम्यक् संकल्प, सम्यक् चारित्र

३१. पुढीलपैकी कोणती चूकीची जोडी आहे ?
 (अ) देकार्त - द्वैतवाद (ब) हॉब्स - जडवाद
 (क) स्पिनोझा - चिद्वाद (ड) अरिस्टॉटल - मानसशास्त्रवाद
३२. जैनमतानुसार लेश्या कशाचे प्रतिनिधित्व करतात ?
 (अ) पुद्गल व चैतन्य यांचा संयोग (ब) ज्ञानाच्या अवस्था
 (क) कर्माचे प्रकार (ड) मोक्षावस्था
३३. पुढीलपैकी राईलचे सर्वोत्तम वैशिष्ट्य कोणते ?
 (अ) शरीर-मन आंतर क्रियावादी द्वैतवाद (ब) मनविषयक सुसंगुणात्मक सिद्धान्त
 (क) तटस्थ एकत्ववाद (ड) मनविषयक प्रतिनिधित्ववादी उपपत्ती
३४. वसुबंधुचे प्रधान तत्त्व कोणते ?
 (अ) अपोह (ब) प्रतीत्य समुत्पाद
 (क) आलय विज्ञान (ड) विज्ञान स्कंध
३५. चैतन्य विषयक कार्यवादी उपपत्ती मनाविषयीची -
 (अ) भौतिकवादी उपपत्ती आहे
 (ब) द्वैतवादी उपपत्ती आहे
 (क) जीवशास्त्रीय प्रकृतिवादी उपपत्ती आहे
 (ड) यापैकी काही नाही
३६. चार्वाकांच्या मतानुसार-
 (अ) जड व चेतन ही भिन्न तत्त्वे आहे (ब) केवळ चैतन्य हेच सत्य आहे
 (क) जड हा चैतन्याचा परिणाम आहे (ड) चैतन्य हे जडाचे उत्पादन आहे
३७. चर्चलॅंडसारख्या वर्जनवादी विचारवंतांच्या मते-
 (अ) मानसिक अवस्था नाहीतच
 (ब) मानसिक अवस्था या शारीरिक प्रक्रियाच आहेत
 (क) मानसिक अवस्था या मेंदूची कार्ये होत
 (ड) मानसिक अवस्था शारीरिक अवस्थांतून उत्पन्न होतात
३८. उपनिषदांच्या चैतन्यविषयक उपपत्तीचे अचूक वर्णन -
 (अ) पंचभेद (ब) पंचरात्र
 (क) पंचकोष (ड) पंचशील
३९. पुढीलपैकी कोणाला जीवशास्त्रीय प्रकृतिवादी विचारवंत म्हणता येईल ?
 (अ) जेरी फॉर्डर (ब) हिलरी पटनॅम
 (क) जॉन सर्ल (ड) अॅलन टूरिंग
४०. पुढीलपैकी कोणते शंकराचार्याचे मत नाही ?
 (अ) आत्मा व ब्रह्म हे एकच आहेत
 (ब) जीव व ब्रह्म हे एकच आहेत
 (क) जगत् हा अध्यास आहे
 (ड) आत्म्याची निर्मिती ब्रह्मातून झाली आहे

[TURN OVER

II. कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा :-

३०

१. ज्योतिबा फुले किंवा गोपाळ गणेश आगरकर यापैकी कोणा एकाने केलेल्या हिंदुधर्माच्या समीक्षेचे चिकित्सक मूल्यमापन करा.

किंवा

पंडिता रमाबाईंच्या धर्मांतर विषयक मतांची चर्चा करा.

२. 'सत्य म्हणजे मार्गहीन प्रदेश' या जे. कृष्णमूर्तींच्या सिद्धान्ताचे विवेचन करा.

किंवा

टागोरांच्या तत्त्वज्ञानातील मूलभूत तत्त्वांची मांडणी करा.

३. परीक्षण क्षमतेचे तत्त्व व विज्ञानाची एकता यांचा तार्किक प्रत्यक्षार्थवाद्यांनी केलेल्या सत्ताशास्त्राच्या वर्जनाशी कसा संबंध आहे ?

किंवा

पिअर्सच्या साधनवाद व जेम्सची सत्यविषयक फलवादी उपपत्ती यांचा समन्वय ड्यूईच्या फलवादात कसा साधला जातो ?

४. विज्ञानाच्या संघर्षाला प्रतिसाद या अर्थाने हुसर्लच्या मानस घटना शास्त्राची चर्चा करा.

किंवा

व्यक्तीच्या अनधिकृततेच्या चर्चेच्या माध्यमातून हाईडेगरच्या मानस घटनावादी सत्ताशास्त्राचे स्पष्टीकरण द्या.

५. तार्किक अणुवादाचा प्रमुख सिद्धान्त किंवा पारंपरिक तत्त्वज्ञानापासून फारकत घेणारा अस्तित्वाद यांची साक्षेपी चर्चा करा.

किंवा

बौद्धमताच्या पुनर्रचनेचे अधिष्ठान या नात्याने डॉ. आंबेडकरकृत हिंदुधर्माच्या समीक्षेचे विवेचन करा.

III. कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा :-

३०

१. बौद्ध नीतिशास्त्रातील पंचशील व ब्रह्मविहार यांच्या भूमिकेचे स्पष्टीकरण करा.

किंवा

जैन परंपरेतील त्रिरत्नांचे विस्तृत विवेचन करा.

२. मूर्खी प्रकृतिवादाची समीक्षा, त्याचा अंतःप्रज्ञावाद, एयरचा भावनिकतावाद व स्टीव्हन सनूचा सूचनवाद यांच्या माध्यमातून अधिनीतिशास्त्राच्या प्रगतीची चर्चा करा.

किंवा

अधिनीतिशास्त्राची समीक्षा, एका बाजूला सदगुणवादी नीतिमीमांसेकडे व दुसऱ्या बाजूला समूहवादाकडे कशी विकसीत होते ?

३. चैतन्यविषयक बौद्ध उपपत्ती समोर व्यक्तीच्या तदेवतेची समस्या आहे का ? तुमच्या उत्तराचे समर्थन करा.

किंवा

जाणीवेच्या चार अवस्थांच्या विश्लेषणाच्या आधारे वेदान्ताच्या चैतन्यविषयक उपपत्तीचे विवेचन करा.

४. काही प्रकृतिवादी उपपत्तींची कृत्रिम बुद्धिमत्ता व मनविषयक संगणकीय उपपत्ती यांच्याशी एकात्मता साधण्याचे कार्य कार्यवाद कसे करतो ?

किंवा

द्वैतवाद व प्रकृतिवाद यांच्यात जीवशास्त्रीय प्रकृतिवाद कसा समन्वय साधतो ?

Philosophy

April - 2015

QP Code : 22122

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. : (1) All questions are compulsory.
(2) Figures to the right indicate full marks.

I. Select the correct alternative

40

- (1) According to Charles Peirce, a clean _____ is one which is so apprehended that it will be recognized wherever it is met with, so that no other will be mistaken for it.
  - (a) Standpoint
  - (b) Idea
  - (c) Evidence
  - (d) Data
- (2) Which of the following statement is true of carvakas?
  - (a) Consciousness is a by product or epiphenomenon of brain-processes.
  - (b) Consciousness emerges as a result of interaction among material elements.
  - (c) Consciousness is nothing but brain-process.
  - (d) Atman is the substratum of consciousness.
- (3) Occam's thoughts strengthened
  - (a) Metaphysics
  - (b) Theology
  - (c) Ethics
  - (d) Logic
- (4) Which of the following are substances accepted in Jainism?
  - (a) Dharma, Adharma and Abhava
  - (b) Dharma, Pudgala and Samavaya
  - (c) Jiva, Pudgala and Abhava
  - (d) Jiva, Dharma and Pudgala
- (5) "I am not what I am and I am what I am not" expresses
  - (a) Human existence
  - (b) Ambiguity of human existence
  - (c) Facticity and Transcendence.
  - (d) All of the above.
- (6) For Gandhiji means and ends are
  - (a) Convertible
  - (b) Same
  - (c) Different
  - (d) Opposites

PP-Con. 5069-15.

[TURN OVER

- (7) Dewey's pragmatism integrates.
- Austin and James
  - Pierce and Wittgenstein
  - Pierce and James
  - James and Strawson
- (8) According to Swami Vivekananda, true religion is being and _____ not hearing or acknowledging.
- Reading
  - Becoming
  - Thinking
  - Comparing
- (9) What are the two main Indian paradigms for the theory of knowledge?
- Idealism and Empiricism
  - Realism and Idealism
  - Empiricism and Rationalism
  - Realism and Rationalism.
- (10) The concept of Manava-dharma can be traced back to -
- Nyaya manjiri
  - Vakypadiya
  - Samkhya -Tattva -Kaumudi
  - Satapatha-Brahmana
- (11) "Subjectivity is the wonder of all wonders" is said by
- Sartre
  - Husserl
  - Kierkegaard
  - Heidegger
- (12) Pandita Ramabai upheld social reforms on the basis of
- Caste
  - Religion
  - Gender
  - Education
- (13) According to K.C Bhattacharya, value- judgement is
- An assentation disguised as information
  - Neither assertion nor exclamation
  - May be either assertion or exclamation
  - An impossibility
- (14) "All ideologies are utterly idiotic" is said by
- M.K. Gandhi
  - Rabindranath Tagore
  - J.Krishnamurti
  - M.N. Roy

- (15) Emotivism is developed by
 (a) Ayer
 (b) Hare
 (c) Stevenson
 (d) Moore
- (16) Gilligan Suggested ethics of
 (a) Care
 (b) Justice
 (c) Ambiguity
 (d) Love
- (17) Memory, as a source of knowledge, is accepted by
 (a) Plato
 (b) Ayer
 (c) Russell
 (d) Gettier
- (18) Upamāna is accepted by
 (a) Prabhakara and Samkara
 (b) Kumarila and Jayanta
 (c) Dinnaga and pras astapada
 (d) Jayarassibhatta, Nagarjuna
- (19) Nyaya school defines perception as
 (a) Spastam pratyaksam
 (b) Indriyārtha-Sannikariajanya jñānam pratyakṣam.
 (c) Pratyakṣam Kalpana podham
 (d) Pratyakṣam Kalpana podham
- (20) Which of the following set constitutes pancavayavi Vidhāna
 (a) Pratijñā, Hetu, Udāharāṇa, Upanaya, Vigamāna
 (b) Pratijñā, Hetu, Udāharāṇa, Upanaya, Nigamāna
 (c) Pratijñā, Sadhya, pakṣa, Upanaya, Vigamāna
 (d) Pratijñā, Sadhya, pakṣa, Upanaya, Nigamāna
- (21) Gettier criticized JTB analysis of knowledge advocated by
 (a) Strawson Ryle, Austin
 (b) Qune, Austin, Ayer
 (c) Plato, Ayer, Strawson
 (d) Plato, Austin, Strawson
- (22) According to Sri Aurobrindo _____ is called Real Idea.
 (a) Desire
 (b) Supermind
 (c) Will
 (d) Wisdom

23. McIntyre aims at reviving
(A) Plato's virtue ethics
(B) Aristotle's virtue ethics
(C) Socrates' virtue ethics
(D) Stoic virtue ethics
24. Names of passions according to Jainism are:
(A) Anger, pride, deceit and greed
(B) Anger, pride, jealousy and trust
(C) Anger, lust, deceit and greed
(D) Anger, pride, deceit and jealousy
25. Simone de Beauvoir suggested an existential ethics of
(A) absolute freedom.
(B) duty.
(C) ambiguity.
(D) virtue.
26. Rta is:
(A) Moral and Cosmic law
(B) Cosmic and natural law
(C) Natural and moral law
(D) None of the above
27. Habermas critiqued Kantian ethics as
(A) being of the nature of categorical imperatives.
(B) being formal in nature.
(C) separating the phenomenal and the noumenal world.
(D) all of the above
28. Dharma, artha, kama and moksha are
(A) the purushartas
(B) the law of karma
(C) the chittabhumis
(D) none of the above
29. What plays a central role in the feminist ethics of Gilligan and Noddings?
(A) human rights
(B) freedom
(C) care
(D) duty
30. The three "Jewels" according to Jainism are:
(A) right knowledge, right faith, right vision.
(B) right vision, right conduct, right concentration.
(C) right knowledge, right faith, right conduct.
(D) right vision, right resolve, right conduct.

- (a) Searle
  - (b) Moore
  - (c) Hudson
  - (d) Kant
- (32) Pramāṇa, Viparyaya, Vikalpa, Nidra, Smṛti are
- (a) Mental affrications
  - (b) Mental habituations
  - (c) Mental cogrition
  - (d) Mental modifications
- (33) Buddha denies the existence of self and describes it as
- (a) Unbroken strem of consciousness
  - (b) Broken strem of consciousness
  - (c) Storehouse consciousness
  - (d) Empirical consciousness
- (34) Iqbal's philorophy can be identified as
- (a) Rationalist
  - (b) Empiricist
  - (c) Intuitionist
  - (d) Nihilist
- (35) Frege's 'On sense and Reference' incorporates
- (a) Mathematics
  - (b) Astronomy
  - (c) Philosophy of hanguage
  - (d) Logic and Mathematics
- (36) Radhakṛṣṇan accepts _____ as a source of knowledge
- (a) Intellect
  - (b) Intuition
  - (c) Intellect and intuition
  - (d) Creativity
- (37) Russell's contribution to the field of philosophy lies in
- (a) Philosophy of construction
  - (b) Philosophy of Logical Atomism
  - (c) Metaethical philosophy
  - (d) Philosophy of natural sciences
- (38) For Heidegger, the tradition of metaphysics has been
- (a) Forgetful of being
  - (b) Meaning of world
  - (c) Criticism of natural sciences
  - (d) Criticism of social sciences

- (39) Moore attempts to define
- (a) Goodness and shows it is simple, and unanalysable
  - (b) Goodness and evil
  - (c) Goodness in terms of happiness
  - (d) Goodness in naturalistic way
- (40) According to Satre, being-for-others is essentially
- (a) Conflict
  - (b) Harmony
  - (c) Indifference
  - (d) Love

II. Answer any **three** of the following :—

30

1. State and evaluate the critique of Hinduism done by either Jotiba Phule or Gopal Ganesh Agarkar.

OR

Discuss Pandita Ramabai's views on conversion.

2. Expound J. Krishnamurti's contention of 'Truth as pathless land'.

OR

Delineate the basic concepts in Tagore's philosophy.

3. How are the verifiability principle and unity of science linked to the elimination of metaphysics by the Logical Positivists?

OR

How does Dewey's pragmatism integrate Peirce's instrumentalism and James's pragmatic conception of truth?

4. Discuss Husserl's phenomenology as a response to the crisis of science.

OR

Explain Heidegger's phenomenological ontology through a discussion of Dasein's inauthenticity.

5. Critically discuss the main thesis of logical atomism or discuss existentialism as a departure from traditional philosophy.

OR

Bring out fully Dr. Ambedkar's interpretation of Buddhism.

III. Answer any two of the following :—

1. Explain the importance of Panchasheela and Brahmaviharas in Buddhist ethics.

OR

Elaborate the three jewels as expounded in Jaina tradition.

2. Discuss the development of metaethics from Moore's critique of naturalism to his intuitionism to Ayer and Stevenson's emotivism to Prescriptivism.

OR

How does the critique of metaethics lead to virtue ethics on the one hand and to communitarianism on the other hand?

3. Does Buddhist theory of consciousness face the problem of personal identity? Justify your answer.

OR

Elaborate the Vedantic theory of consciousness with the help of the analysis of the four states of consciousness.

4. How does Functionalism integrate some of the physicalist theories with artificial intelligence and the computational theory of mind?

OR

How does Biological Naturalism reconcile dualism with physicalism?

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

एकूण गुण : १००

- सुचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 (२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (२) आवश्यकता वाटल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा.

- (१) चार्ल्स पिअर्सच्या मते, सुस्पष्ट ..... चे अशा रीतीने आकलन होणे की जेव्हा जेव्हा पुनःप्रत्यय येतो, तेव्हा ओळखणे व तत्संबंधी न चुकणे.

- (अ) दृष्टिकोण
 (ब) कल्पना
 (क) पुरावा
 (ड) प्रदत्त

- (२) चार्वाकाबाबत खालीलपैकी कोणते विधान सत्य आहे?

- (अ) चैतन्य म्हणजे मस्तिष्कप्रक्रियांचे उपतत्त्व
 (ब) भौतिक तत्त्वांमधील आंतरक्रियांचा परिणाम म्हणून चैतन्य उद्भवते
 (क) चैतन्य म्हणजेच मस्तिष्कप्रक्रिया
 (ड) आत्मा हे चैतन्याचे अधिकरण होय

- (३) ओखमच्या विचारांनी कोणत्या शास्त्रास पुष्टी दिली?

- (अ) अतिभौतिकी
 (ब) ईश्वरशास्त्र
 (क) नीतिशास्त्र
 (ड) तर्कशास्त्र

- (४) जैनदर्शन खालीलपैकी कोणती द्रव्ये स्वीकारते?

- (अ) धर्म, अधर्म व अभाव
 (ब) धर्म, पुद्गल व समवाय
 (क) जीव, पुद्गल व अभाव
 (ड) जीव, धर्म व पुद्गल

- (५) "मी जो आहे, तो नाही व नाही तो आहे" ह्या म्हणण्यातून काय व्यक्त होते?

- (अ) मानवी अस्तित्व
 (ब) मानवी अस्तित्वाची संदिग्धता
 (क) तथ्यता व अतीतता
 (ड) वरीलपैकी सर्व

- (६) गांधीजींच्या मते, साधने व साध्य ..... आहेत.
- (अ) परिवर्तनीय
(ब) समान
(क) निराळी
(ड) परस्परां विरुद्ध
- (७) ड्युईच्या फलप्रामाण्यवादातून कोणत्या तत्त्वांचा समन्वय साधला जातो?
- (अ) ऑस्टिन व जेम्स
(ब) पिअर्स व विटगेन्स्टाईन
(क) पिअर्स व जेम्स
(ड) जेम्स व स्ट्रॉसन
- (८) स्वामी विवेकानंदांच्या मते, खरा धर्म म्हणजे असणे व ..... , ऐकणे वा मान्य करणे नव्हे.
- (अ) वाचणे
(ब) होणे
(क) विचार करणे
(ड) तुलना करणे
- (९) भारतीय ज्ञानमीमांसेची दोन प्रारूपे कोणती?
- (अ) चिद्वाद व अनुभववाद
(ब) वास्तववाद व चिद्वाद
(क) अनुभववाद व बुद्धिप्रामाण्यवाद
(ड) वास्तववाद व बुद्धिप्रामाण्यवाद
- (१०) मानवव्रणाची संकल्पना कोठे आढळते?
- (अ) न्यायमंजरी
(ब) वाक्यपदीय
(क) सांख्यतत्त्वकौमुदी
(ड) शतपथब्राह्मण
- (११) "व्यक्तिनिष्ठता हे सर्व आश्चर्यांचे आश्चर्य आहे"
- (अ) सार्त्र
(ब) ह्युझेल्
(क) किर्केगार्ड
(ड) हायडेगर
- (१२) पंडिता रमाबाईंच्या सामाजिक सुधारणांचा आधार कोणता?
- (अ) जात
(ब) धर्म
(क) लिंग
(ड) शिक्षण

- (१३) के.सी. भट्टाचार्यांच्या मते, मूल्यविधाने म्हणजे
 (अ) सकृत्दर्शनी माहितीपर वाटणारी प्रतिपादने
 (ब) प्रतिपादन नव्हे नि उद्गारवाचीही नव्हे
 (क) एकतर प्रतिपादन किंवा उद्गारवाचक वाक्य
 (ड) एक अशक्यता
- (१४) "सर्व तत्त्वप्रणाली म्हणजे निव्वळ मूर्खपणा" असे कुणी म्हटले?
 (अ) मो.क. गांधी
 (ब) रवींद्रनाथ टागोर
 (क) जे.कृष्णमूर्ती
 (ड) एम.एन. रॉय
- (१५) भावनिकवाद विकसित केलेला तत्त्वज्ञ कोण?
 (अ) एयर
 (ब) हेअर
 (क) स्टीव्हन्सन
 (ड) मूर
- (१६) गिलिगनने कोणत्या नीतिशास्त्राचे सूचन केले?
 (अ) भावबंध
 (ब) न्याय
 (क) संदिग्धता
 (ड) प्रेम
- (१७) स्मृतीला प्रमाण म्हणून कोणी स्वीकारले?
 (अ) प्लेटो
 (ब) एयर
 (क) रसेल
 (ड) गेटियर
- (१८) उपमान हे कुणी स्वीकारले आहे?
 (अ) प्रभाकर व शंकर
 (ब) कुमारिल व जयंत
 (क) दिङ्नाग व प्रशस्तपाद
 (ड) जयराशिभट्ट व नागार्जुन
- (१९) न्यायदर्शनात प्रत्यक्षाची व्याख्या कशी केली आहे?
 (अ) स्पष्ट प्रत्यक्षम्
 (ब) इंद्रियार्थसन्निकर्षजन्य ज्ञानं प्रत्यक्षम्
 (क) प्रत्यक्ष कल्पना पोढम्
 (ड) प्रत्यक्षंअविसंवादीज्ञानम्

- (२०) खालीलपैकी कोणत्या संचात पंचावयवी विधानाचे घटक आहेत?
- (अ) प्रतिज्ञा, हेतु, उदाहरण, उपनय, विगमन
(ब) प्रतिज्ञा, हेतु, उदाहरण, उपनय, निगमन
(क) प्रतिज्ञा, साध्य, पक्ष उपनय, निगमन
(ड) प्रतिज्ञा, साध्य, पक्ष उपनय, निगमन
- (२१) गेटियरने खंडन केलेले ज्ञानाचे जे.टी.बी. विश्लेषण कुणी मांडले होत?
- (अ) स्ट्रॉसन, राईल, ऑस्टिन
(ब) क्वाईन, ऑस्टिन, एयर
(क) प्लेटो, ऑस्टिन, स्ट्रॉसन
(ड) प्लेटो, ऑस्टिन स्ट्रॉसन
- (२२) श्रीअरविंदांच्या मते, सद्‌वस्तू कोणती?
- (अ) इच्छा
(ब) अति-मानस
(क) ईहा
(ड) ज्ञान
- (२३) आंबेडकरांच्या मते, तोच खरा जीवनमार्ग जो ..... वाट चोखाळतो.
- (अ) कम्माची
(ब) धम्माची
(क) योगाची
(ड) ध्यानधारणेची
- (२४) मानवेंद्रनाथ रॉय यांचा समग्र मानवतावाद कोणत्या विचारधारेकडे झुकतो?
- (अ) आर्थिक समाजवाद
(ब) मार्क्सचा साम्यवाद
(क) धार्मिक समाजवाद
(ड) सामाजिक-राजकीय समाजवाद
- (२५) डॉ. आंबेडकरांनी अहिंसेचे विवेचन करताना पुढीलपैकी कोणता भेद केला आहे?
- (अ) मारण्याचा उत्साह व मारण्याची गरज
(ब) मारण्याची गरज व मारण्याची इच्छा
(क) मारण्याची गरज व मारण्यातील निपुणता
(ड) मारण्याचा उत्साह व मारण्याची इच्छा
- (२६) अनंताचा साक्षात्कार कशामार्फत होतो, असे टागोरांचे म्हणणे आहे?
- (अ) प्रेम, कर्म व सौंदर्य
(ब) प्रेम, कर्म व विज्ञान
(क) प्रेम, कर्म व राजकारण
(ड) प्रेम, कर्म व आध्यात्मिकता

- (२७) मोर्ले पाँटीच्या मते, देह हा
 (अ) जगलेला भाग होय
 (ब) सृजनशील भाग होय
 (क) ग्रहणशील भाग होय
 (ड) वरीलपैकी सर्व पर्याय योग्य
- (२८) विवर्तवाद व परिणामवाद हे कोणत्या विचारप्रणालीचे प्रकार आहेत?
 (अ) आरंभवाद
 (ब) प्रतीत्यसमुत्पाद
 (क) शून्यवाद
 (ड) सत्कार्यवाद
- (२९) न्यायदर्शनाच्या मते, आत्मा कसा असतो?
 (अ) एक व विभु
 (ब) अनेक व विभु
 (क) अनेक व अणुयुक्त
 (ड) अनेक व मध्यम-परिमाणी
- (३०) खालीलपैकी कुणाला जीवशास्त्रीय निसर्गवादी मानले जाते?
 (अ) चर्चलंड
 (ब) पतनॅम
 (क) डेव्हिडसन
 (ड) सर्ल
- (३१) 'कुणाच्यामते आहे' पासून 'असावे' निष्पन्न होत नाही?
 (अ) सर्ल
 (ब) मूर
 (क) हडसन
 (ड) कांट
- (३२) प्रमाण, विपर्यय, विकल्प, निद्रा व स्मृती हे कशाचे प्रकार होत?
 (अ) क्लेश
 (ब) चित्तभूमी
 (क) चित्तसंज्ञा
 (ड) चित्तवृत्ती
- (३३) बुद्ध आत्म्याचे अस्तित्व नाकारतो व त्याचे वर्णन कसे करतो?
 (अ) अखंडित संज्ञाप्रवाह
 (ब) खंडित संज्ञाप्रवाह
 (क) आलयविज्ञान
 (ड) ऐंद्रिय/आनुभविक विज्ञान

- (३४) इक्बालांचे तत्त्वज्ञान कशा प्रकारचे आहे?
- (अ) बुद्धिप्रामाण्यवादी
(ब) अनुभववादी
(क) अंतःस्फूर्तिवादी
(ड) शून्यवादी
- (३५) फ्रेगच्या 'अर्थ व निर्देशनाबाबत' या लेखात कशाचा समावेश आहे?
- (अ) गणित
(ब) खगोलशास्त्र
(क) भाषेचे तत्त्वज्ञान
(ड) तर्कशास्त्र
- (३६) सर्वपल्ली राधाकृष्णन ..... हे प्रमाण मान्य करतात.
- (अ) बुद्धि
(ब) अंतःप्रज्ञा
(क) बुद्धि व अंतःप्रज्ञा
(ड) सर्जनशीलता
- (३७) रसेलचे तत्त्वज्ञानाच्या क्षेत्रातील योगदान कोणते?
- (अ) रचनेचे तत्त्वज्ञान
(ब) तार्किक अणुवादाचे तत्त्वज्ञान
(क) अधिनीतिशास्त्रीय तत्त्वज्ञान
(ड) नैसर्गिक शास्त्रांचे तत्त्वज्ञान
- (३८) हायडेगरच्या मते, सत्ताशास्त्राची परंपरा
- (अ) अस्तित्वाला विसरते
(ब) प्रपंचाचा अर्थ शोधते
(क) नैसर्गिक शास्त्रांची समीक्षा
(ड) सामाजिक शास्त्रांची समीक्षा
- (३९) मूर
- (अ) चांगलेपणाची व्याख्या देण्याचा प्रयत्न करतो व चांगले हे पद साधे व अविश्लेष्य आहे असे मानतो
(ब) चांगले (शिव) व अशिवाची व्याख्या देतो
(क) चांगलेपणाची व्याख्या सुखासंदर्भात देतो
(ड) चांगलेपणाच्या व्याख्या नैसर्गिक रीतीने देतो
- (४०) सार्त्रच्या मते, परलक्षीअस्तित्व हे अपरिहार्यपणे
- (अ) संघर्षमय असते
(ब) संतुलित असते
(क) उदासीन असते
(ड) प्रेममय असते

२. पुढीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१. ज्योतिबा फुले किंवा गोपाळ गणेश आगरकर यांची हिंदूधर्माची समीक्षा मांडून तिचे मूल्यमापन करा.

किंवा

पंडिता रमाबाईंच्या धर्मांतरविषयक दृष्टिकोणाची चर्चा करा.

२. जे कृष्णमूर्तीचे “सत्य ही पंथविहीन भूमी आहे” हे म्हणणे विशद करा.

किंवा

टागोरांच्या तत्त्वज्ञानातील मूलभूत संकल्पनांचे विवरण करा.

३. तार्किक प्रत्यक्षार्थवाद्यांच्या सत्ताशास्त्रखंडनातील प्रचितीक्षमतेचे तत्त्व व विज्ञानाच्या एकतेतील आंतरसंबंध स्पष्ट करा.

किंवा

पिअर्सचा साधनवाद व जेम्सची सत्याची फलःप्रामाण्यावादी संकल्पना यांचा समन्वय ड्युईच्या फलःप्रामाण्यवादात कसा साधला आहे, ते सांगा.

४. विज्ञानातील संघर्षमय परिस्थितीला प्रतिसाद म्हणून हर्सेलच्या मानसघटनाशास्त्राची चर्चा करा.

किंवा

डाझाईनच्या कमअस्सलतेची चर्चा करून हायडेगरची मानसघटनाशास्त्रात्मक वस्तुमीमांसा स्पष्ट करा.

५. तार्किक अणुवादाच्या मुख्य सिद्धांताची चिकित्सक चर्चा करा.

किंवा

पारंपारिक तत्त्वज्ञानाशी फारकत घेतलेल्या अस्तित्ववादाची चर्चा करा.

किंवा

डॉ. आंबेडकरांच्या बौद्धधर्माच्या अन्वयांथाचे विवरण करा.

३. पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा.

३०

१. बौद्धांच्या नीतिशास्त्रातील पंचशील व ब्रह्मविहार यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

जैनपरंपरेतील त्रिरत्नांचे विवरण करा.

२. मूर्च्या निसर्गवादाच्या समीक्षेपासून त्याचा अंतःप्रज्ञावाद, एयर व स्टीव्हन्सनाचा भावनिकवाद तसेच आदेशवाद ह्या अधिनीतिशास्त्रातील विकासाच्या टप्प्यांची चर्चा करा.

किंवा

अधिनीतिशास्त्राची समीक्षा सद्गुणनीतिमीमांसेत कशी परिणत होते व समूहवादाला कसा जन्म देते, ते स्पष्ट करा.

३. बौद्धांच्या चैतन्यविषयक उपपत्तीमुळे व्यक्तीच्या तदेवतेचा प्रश्न उपस्थित होतो का? आपल्या उत्तराचे समर्थन करा.

किंवा

जाणिवेच्या चार स्तरांच्या विश्लेषणाधारे वेदांताची चैतन्यविषयक उपपत्ती विशद करा.

४. काही भौतिकवादी उपपत्तींचा, कृत्रिम बुद्धिमत्तेचा व मनाच्या गणनशील उपपत्तीचा समन्वय कार्यवाद कसा साधतो ते सांगा.

किंवा

द्वैती व भौतिकवादी उपपत्तींचा समन्वय जैविक निसर्गवाद कसा साधतो, ते स्पष्ट करा.